

כי קדוש

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז וצוק"ל:

"י"ט כסלו - יום שמחה"

רשימה אודות רבנו הזקן מתוך הקלטה שהתגלתה
לאחרונה, ועליה נוספו דברי התעוררות מפי בנו
כ"ק אדמו"ר מצאנז שליט"א

מדרגות לכל נפש

היכן ניתן למצוא מענה לכל
שאלה במבוכות הדור, מפני
מה זרחה תורת הבעש"ט
דווקא בדורות אלו האחרונים,
ומדוע גם בני תורה זקוקים
לחיזוק והחייאת האמונה •
שיחה מעמיקה באספקלרייה
של חסידות מפי כ"ק אדמו"ר
מזוטשקא שליט"א והוראת
דרך לרבים בלימוד ספר התניא

עם השלמת סדרת הספרים
'התועדות' מפי מיטב המשפיעים:
רב-שיח על מהותה ומעלתה, אופיה
ומטרתה של ההתועדות החסידית

אז נדבר
יראי ה'

עצמ

התור מלוח לכבוד חג הגא

מוצ"ש רישק
בנייני האומה | ירוש

התועדות
מיוחדת
נוספת
לבני הישיבות

ליל שישי י"ד כסלו
בשעה 12:00 בלילה

בהשתתפות המשפיעים
הרב אשר פרקש
והרב שבתי סלביצקי

פרקי נגינה

אברהם פריד | מוטי שטיינמץ
ומקהלת נרננה

שליח ומשפיע דאנטוורפן הרב
שבתי סלביצקי
שליט"א

המרצה המפורסם הרב
שניאור אשכנזי
שליט"א

כניסה למתחם בנייני האומה בעלות של 10 ש"ח בלבד

ירושלים, אין כמוה בעולם
האגף לתרבות תורנית

מזגזגין

עדות מצלכה דלה י"ט כסלו לח ט"ז כסלו לים עיה"ק | 20:00

סעודת
מצוה

מופע
הניגונים
המיוחד

יתקיים באולם
נפרד בשעה 21:30

רכישת כרטיסים
ב"גלאטיקט" ובטל:
03.313.7474

רבה של רוסיה הרב
בערל לאזאר
שליט"א

משפיע חב"ד אדגנטינה הרב
אשר פרקש
שליט"א

יריד החסידות הענק פתוח עד 2:00 בלילה

צילום: ארכיון צאנז

"קיבל על עצמו יסורי מיתה – ובלבד שלא יאמר שהוא עוזב את דרך הבעש"ט"

חשיפה מרתקת מאת כ"ק אדמו"ר בעל ה'שפע חיים' מצאנז זצוק"ל

בשנה האחרונה נמצאה הקלטה מדבריו של בעל השפע חיים מצאנז, אותם נשא בי"ט כסלו תשכ"ו – בדיוק לפני 60 שנה – בשמחת קישורי התנאים של הרה"ג רבי לייבל שפירא, מחשובי רבני צאנז, שהתקיימה באותו יום. בדבריו הוא מפליג בגודל חשיבותו של יום י"ט כסלו, ועל המסירת נפש של בעל התניא.

ההקלטה והתמלול הגיעו לידי המערכת באדיבות מכון 'דברות קודש' – צאנז, והרי הדברים לפניכם, מילה במילה:

היום הוא י"ט כסלו, באמת יום זה הוא יום שמחה. וקצת שייכות יש לי גם כן לשמחת יום זה, שכן ביום זה הגעתי לארץ ישראל.

יום זה הוא היארצייט של המגיד ממעזריטש הרבי ר' בער, וגם יום השחרור ממאסרו של הרה"ק בעל התניא, ששייך גם לענייננו, שאמר שהיה בסכנת מיתה ממש, שרצו להורגו, ה' ישמרנו ויצילנו.

וסיפר בעל התניא שהחוקרים בבית האסורים שאלו אותו האם הוא עדיין מחזיק בדרך הבעש"ט? וראה שאם היה אומר להם אפילו רק פעם אחת שחזר בו מדרך הבעש"ט, היו משחררים אותו והיה ניצל מסכנת מיתה. אבל הוא התיישב בדעתו שנוח לו למסור את חייו ולא להוציא מפיו שהוא עוזב את דרך הבעל שם!

זה היה בעל התניא הקדוש, הוא מסר נפשו על דיבור. יש מחלוקת ונידון האם מותר ליהודי לומר מן השפה ולחוץ שהוא גוי, ויש בזה נידון שלם באופן שהוא משתמע לתרי לישנא. ובעל התניא הקדוש מסר נפשו על כך, וקיבל על עצמו יסורי מיתה, ובלבד שלא יאמר שהוא עוזב את דרך הבעש"ט. בעל התניא הקדוש היה התורה בעצמה!

יום בשורה הוא לישראל

מדברי בנו כ"ק אדמו"ר מצאנז שליט"א
בי"ט כסלו תשע"ה ותשפ"ג

הבעש"ט הק' זי"ע ותלמידיו נשלחו מן השמים להכין את כלל ישראל עד ביאת המשיח, כאשר הטומאה והסט"א חפצו לבטל להפריע ולמנוע עבודתם הק'. וביום בשורה זה היתה ישועה גדולה לדרך הבעל שם טוב.

שמעתי מחותני (הגרש"א אונסדורפר) זצ"ל ומהגאון האדיר ראש הישיבה זצ"ל, שנתלוו אל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בביקור הראשון כאן באר"י, וסיפר חותני זצ"ל שבעת שהשתטח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע על קברי תלמידי הבעש"ט זי"ע הרה"ק רמ"מ מוויטעבסק זי"ע ושאר הצדיקים הטמונים כאן, והיתה שם עבודה גדולה בכיות וכו', ולאחר מכן הביע תמיהתו לפני כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, שהרי היינו אצל התנאים רבי עקיבא ורבי מאיר בעל הנס ועוד, ולא ראינו שם כל כך את אותה עבודה שהיה בהשתטחות אצל קברי תלמידי הבעש"ט זי"ע.

ענהו כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע: לתנאים ולאמוראים אנו רחוקים כרחוק מזרח ומערב ואין לנו שום קשר ושייכות עמם, אך תלמידי הבעש"ט זי"ע נשלחו מן השמים דייקא אל הדור האחרון להחזיק את בני ישראל עד ביאת משיחנו שלא יכבו ניצוצי הקדושה עד כי יבוא גואל, ובמילא יש לנו קצת יותר קשר ושייכות אליהם, ויש לנו כח לבקש, עכד"ק ודפח"ח.

היום הוא היארצייט של הרה"ק המגיד ממעזריטש, וידוע מה שכתוב בספר שאלות ותשובות מן השמים לרבי יעקב מקורביל, שיום זה "יום בשורה הוא לישראל".

ובוודאי שחלק מה"בשורה" היה כעבור שנים רבות, בשחרורו של הרב הקדוש בעל התניא זכותו יגן עלינו, שאז כל יסוד ענין החסידות של תלמידי הבעש"ט עמד בסכנה, על ידי מלכות רוסיא ימ"ש, אבל היה אז בחינה של "מלחמה לה' בעמלק", והקב"ה עזר לנצח אותם, ובני ישראל יצאו אל המרחב, והתחילה הפצת תורת הבעש"ט, וידועים דברי הצאנזער רב, ששמעתי כמה פעמים מאדמו"ר זצוק"ל, שללא תורת הבעש"ט, בדרך הטבע לא היה נשאר שריד ופליט מכלל ישראל, לא היו נשארים ערליכע יידן המאמינים בה', ללא שום

ספק. רק בזכות הבעל שם טוב שהוריד אור גדול והעמיד תלמידים ותלמידי תלמידים, ומזה אנו חיים עד היום, למרות שאנו רחוקים מאוד בבחינת נפילה, אך בכל זאת אנו נאחזים בדרכו.

ויש לומר בפירוש "יום בשורה הוא", שבזכות ניצחון החסידות והפצתה, נזכה ל"קול מבשר" של מבשר ואומר" של ישועת כלל ישראל, ובאמת, שבביאת משיח - רק אז נבין אל נכון מה שחידש הבעש"ט.

מפיהם אנו חיים. באירועי י"ט כסלו בבנייני האומה בירושלים, מימין לשמאל: ה'חזור' הרב יואל כהן זצ"ל, יבדלחט"א האדמו"ר מצאנז שליט"א, הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל, יבדלחט"א הגה"ח הרב מענדל ווכטר שליט"א

"עַרְל בֶּן רִשְׁמֵתִי כָּל הַתְּשׁוּבוֹת עַל כָּל הַשְּׁאָרִיּוֹת... בָּהֶן יִמָּצֵא מִרְגּוּעַ לְנַפְשׁוֹ וְעֵצָה נְכוֹנָה לְכָל דָּבָר הַקָּשֶׁה עָלָיו בְּעִבּוּרֵת ה'..."

הקב"ה מניח את העולמות העליונים ומתעניין בנעשה
בעולמו הפרטי של נער או אברך; וכי קלה היא בעינינו? •
היהודים שורדי השבי בעזה עלו ממנהרות החושך, ובפיהם
מילות אמונה המתבהרות היטב לאורה של
תורת החסידות • גם בני תורה ויושבי
אוהל זקוקים להארת הנשמה,
שבלעדי דבקותה בבוראה
עבודתם אינה חיה • ערב חג
הגאולה י"ט כסלו: 'כי קרוב'
עשה שעה במחיצת כ"ק
האדמו"ר מזוטשקא שליט"א
שספר התניא אינו מש
משולחנו, ושמע כיצד ניתן
למצוא בו את כל התשובות
לכל השאלות
הרב יהודה כהן,
הרב יעקב גלבשטיין

ה

פסיעה אל ההיכל המסונף לבית המדרש הגדול בבני ברק, מעבירה את הנכנס באחת משאון החולין לאווירת רוממות. זהו חדרו של כ"ק האדמו"ר מזוטשקא שליט"א היושב על כיסא אבותיו ה' האדמו"רים לבית זוטשקא נדבורנה זצ"ל, עד למעלה בקודש הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרמישלאן זצ"ל שהיה תלמיד חבר של מורנו הבעל שם טוב זי"ע, ובחדר זה נהגו אביו וזקנו האדמו"רים לקבל את קהל עדתם לעצה ולברכה.

האדמו"ר שליט"א עצמו היה מקורב ביותר לזקנו, האדמו"ר בעל ה'נחל יצחק' זצ"ל. זקני החסידים מספרים בהתפעלות כיצד היה שולח אליו קוויטלאן שהגיעו לפתחו – עדות חיה לקשר המיוחד ששרר ביניהם ולאמון הרב שרחש לו. האדמו"ר נהג לרשום את דברי התורה שנשא זקנו ברבים, ואף הוציאם לאור עולם בסדרת הספרים המפורסמת 'נחל יצחק', ובעלות זקינו ה'ק' בסערה השמימה לא משה ידו מיד אביו האדמו"ר זצוק"ל מזוטשקא אשר חבבו כבבת עינו ולאחר הסתלקותו החל בעבודת הקדש להוציא לאור עולם דברי תורתו ספר נזר דוד דברי תורה נפלאים על התורה ומועדים.

עוד בטרם הכתרתו לאדמו"ר כבר נודע שמו לתהילה כ'משפיע' חסידי דגול, כאשר שימש שנים רבות כמג"ש בשיבת טשערנאביל בבני ברק ומשגיח רוחני בשיבה גדולה עץ חיים באבוב בעיר, בהם העמיד תלמידים הרבה. שיחותיו המיוחדות שסחפו מאות תלמידים, לוקטו ואוגדו לימים בסדרת הספרים החשובה 'מעדני מלך'. שולחנו הפך אבן שואבת למבקשי ה', ובחכמה הוא מכון את שומעי לקחו ומפלט עבורם מסילות אל הקודש.

תפילותיו הלבביות של האדמו"ר ידועות ברוממותן, בבכיות ובהשתפכות הנפש המעוררות את הלבבות. התוועדויותיו ושולחנותיו הטהורים מושכים אליהם קהל רב הצמא לדבר ה', ונוסכים בו חיות דקדושה ומתיקות מיוחדת. שיחותיו העוסקות במעלת יראת שמיים טהורה ובחיוזק והתעוררות הלב לעבודת ה' מתאפיינות בדבקות מיוחדת בספר התניא קדישא, בו הוא גם מוסר שיעורים קבועים מזה שנים ארוכות.

כמו כן, האדמו"ר רואה בנגינה החסידית שער לעבודת ה' ולכיסופים פנימיים, והוא עצמו אף חיבר מספר ניגונים שנודעו בציבור. המפורסם שבהם הוא הניגון המעורר על המילים שבתחילת פרק מא בתניא: "והנה ה' ניצב עלי..." – ניגון שהפך נכס צאן ברזל בעולם החסידות ומושר כיום כמעט בכל בית מדרש, והוא מביע בתנועותיו את כיסופי הנשמה וההכרה בנוכחות ה' בכל מקום ובכל עת.

ספר לכל שעה ושעה

לקראת יום י"ט כסלו הבא עלינו לטובה – יומא דהילולא של כ"ק המגיד ממזריטש, ובו יצא תלמידו רבנו הזקן בעל התניא לחירות ממאסרו – אנו מבקשים לשמוע מהני מילי מעלייתא בעניין משנת החסידות וספר התניא.

ידוע מאמר רז"ל (ילקוט שמעוני משלי, רמז תתקלז) "אמר רבי יונתן, אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה, ויעלת חן' ללמדך שמעלת חן על לומדיה וכו', אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהם מוצא בהם טעם".

באופן יחודי אנו רואים כיצד דברי חז"ל אלו מתבטאים בספר התניא קדישא. כל לימוד בספר זה מביא טעם חדש בעבודת ה', ואפילו בדברים שכבר למדו אותם, כשחוזרים עליהם פעם שניה – מוצאים בהם טעם נוסף שלא היה בלימוד הקודם. התניא הוא ספר ל"כל שעה ושעה", שכן בעל התניא עצמו כותב בהקדמה לספרו, "רשמתי כל התשובות על כל השאלות, למשמרת לאות להיות לכל אחד ואחד לזכרון בין עיניו וכו', כי בהן ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו".

"חזו מאן גברא רבה דקמסהיד עלה! בעל התניא עצמו מעיד כי

בספרו נמצאים הפתרונות לכל הבעיות, "כל התשובות לכל השאלות"! הרי במשך החיים צצות שאלות רבות, והמענה על כל שאלה נמצא בספר התניא – ברור אם כן שספר זה הוא שימושי "בכל שעה ושעה". אפשר לראות זאת בחוש כשעוסקים עם בחורים, להם יש בדרך כלל שאלות ותהיות רבות בעבודת ה' ובכלל. כשנכנסים אלי בחורים עם שאלות, על השולחן מונח תדיר ספר התניא, וכמעט על כל שאלה אני יכול לפתוח את הספר ולהצביע היכן נמצא המענה בספר התניא. קשה מאוד למצוא דבר שאין עליו מענה מפורש בספר התניא.

אמנם ייתכן שעל שאלות מסוימות יהיה קשה למצוא את המענה בספר התניא, אך גם על זה כבר כתב בעל התניא באותה הקדמה שמצב כזה אפשרי אצל "מי שדעתו קצרה"... ולכן הוא כותב שם שעליו לפנות אל "הגדולים שבעיר, והם יבוננוהו". כך שבספר עצמו נמצאות כל התשובות, והקושי יכול להיות רק מצידנו.

החידוש הוא, שלמרות שמאז הדפסת הספר עברו מעל מאתיים שנים, ונוסף על כך במשך שנים אלו חלה "ירידת הדורות", כך שהתעוררו שאלות ובעיות חדשות שלא עלו אז כלל על הדעת, בכל זאת התניא הבין אותן כבר בשעתו והכין רפואה לכל אחת מהמחלות, ובלשונו: "מרגוע לנפשו" של כל אחד מהשואלים והמתלבטים.

אני נזכר כעת שלפני כמה וכמה שנים, כשהגה"ח חזו"ר המפורסם רבי יואל כהן זצ"ל הגיע לארץ הקודש לרגל י"ט כסלו, התקיימה עימו התוועדות כאן בבני ברק בנוכחות משפיעים ומחנכים משיבות שונות, ואלה שוחחו איתו על בעיות הדור. ר' יואל התפלל: "לבחורים יש בעיות? ! קחו ספר התניא וכל הבעיות יפתרו, תלמדו איתם תניא, הכל מסודר שם...". בשעת מעשה היה נראה שהוא אומר את הדברים מתוך אדיקות ("א פארציטישע בליק"), אך למעשה זוהי הסתכלות נכונה, עד היום הזה.

התניא הרי מיוסד על הפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" ומטרתו היא "לבאר איך הוא קרוב", כלשונו בדף השער, והרי התורה היא נצחית, ואם כן היא קרובה לכל אחד בכל דור, גם בדורנו זה.

והנה ה' ניצב עלי

אם יורשה לנו לשאול, מהיכן בא העסק בספר התניא אצל האדמו"ר שליט"א?

את התניא התחלתי ללמוד בימי נעורתי, ובהיותי חתן, הלכתי לש"ב כ"ק האדמו"ר הרה"ק רבי הערשל מקרעטשניף זי"ע, הוא בעצמו עסק רבות בספר התניא, והוא התעניין אצלי על לימוד ספרי החסידות. כששמע שהנני לומד תניא, התלהב והרים קולו בלהט ואמר: "תמשך ללמוד, גם אני לומד"...

הזיקה של האדמו"ר שליט"א לספר התניא התפרסמה עוד יותר בעקבות הניגון הידוע על התיבות "והנה ה' ניצב עלי" בפרק מא. האם אפשר לשאול מה היה הרקע לניגון זה?

הניגון הגיע מתוך חזרה על תיבות אלו. זה עתה קראנו בפרשת השבוע על יעקב אבינו שישן בהר המוריה, ושם נאמר "והנה ה' ניצב עלי..." ובתניא שם (פרק מא) כותב על יסוד זה לכל יהודי באשר הוא: "והנה ה' ניצב עלי, ומלוא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי, ועל כן צריך לעבוד לפניו באימה וביראה כעומד לפני המלך". ומוסיף שיש להתבונן בעניין זה לפני התעטפות בטלית ולפני הנחת תפלין וגם לפני כל מצוה, ובכן תוך כדי שינון תיבות אלו – בעת שהותי בשדה התעופה כשהיה צריך להתרכז ולזכור את המאמר החשוב הזה – עלה אצלי ניגון זה.

בספר התניא יש קטעים פרקטיים רבים המסייעים לעבודת ה' אותם כדאי ללמוד ולשנן, אבל הקטע הנזכר במיוחד יכול להועיל להרבה דברים, וזה אחד מהקטעים שאני מציע לבחורים לשננם.

הרי מונחים כאן עניינים מופלאים:

הרבש"ע ש"מלא כל הארץ כבודו" – יש לו משרתים ושרפים ואופנים ואין מספר לגדודיו, והם משבחים ומפארים אותו, וכמו כן יש

כשהגה"ח ה'חוזר' המפורסם רבי יואל כהן זצ"ל הגיע לארץ הקודש לרגל י"ט כסלו, התקיימה עימו התוועדות כאן בבני ברק בנוכחות משפיעים ומחנכים מיישיבות שונות, ואלה שוחחו איתו על בעיות הדור. ר' יואל התפלא: "לבחורים יש בעיות?! קחו ספר התניא וכל הבעיות יפתרו, תלמדו איתם תניא, הכל מסודר שם..."

ולא רק שהיא טעימה מאורו של משיח, אלא היא גם ההכנה לביאת המשיח, כמו שענה מלך המשיח להבעל שם טוב על שאלתו "אימתי קאתי מר" - "לכשיפוצו מעינותיך חוצה".

מעניין לציין מה ששמע הגה"ח ר' אליהו רוט מפי זקני רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע, שהוא רואה כיצד יורד אורו של משיח. הר"א רוט שאל אותו: מה הפירוש אור של משיח? ענה לו ר' שלומק'ה: אורו של משיח יהיה אור גדול, שיתפוס אנשים ויקרב אותם להקב"ה ללא כל סיבה. מבלי הבט כלל על מקומם ומצבם הרוחני של אותם אנשים, ככל שירדו מטה, היכן שרק יימצאו - הם יתקרבו.

והגע עצמך: בזמנו של ר' שלומק'ה לא הייתה כלל התופעה המכונה כיום 'תנועת התשובה', ואדרבה... אבל הוא חזה כבר אז את התנוצצות האור.

הוא הוסיף ואמר לר' אליהו שהוא לא יחיה באותה שעה, אך הוא רואה כבר את אורו של משיח.

בפועל, אור זה הלך וגדל עם הזמן, עד שכעת בימינו אנו רואים את ההתעוררות הגדולה והעמוקה אצל בני ישראל בעקבות מה שקרה כאן בשמחת תורה לפני שנתיים. רואים כיצד הרבש"ע מוציא יהודים ממעמקים.

לו עולמות עד אין מספר, ובכל זאת הוא מניח את כולם ובוחר דווקא בעמו ישראל, ובוחן את מעשיהם ומתעניין באופן עבודתם את ה'. ומחדש התניא שהתעניינות זו אינה רק על "כלל ישראל", אלא גם על כל אחד ואחד בפרט! הקב"ה מניח את כל צבא מעלה הקדושים, ובמי הוא מתעניין? בבחור מסוים שנמצא כעת במצב מסוים, באברך שעומד כעת בסתם יום, או ביהודי מן השורה שכעת עסוק בצרכיו ובכלכלת ביתו.

לפעמים יכולה להתגבש לראש מחשבה: וכי למי אכפת אם כעת אלמד ואת מי בכלל מעניין מה מעשיי כעת?

אבל התשובה היא, שהקב"ה בכבודו ובעצמו מניח את כל עיסוקיו ואת כל אלו שמעריצים וממליכים אותו, ומביע עניין דווקא במעשה הפרטי של אותו נער או ילד!

הרי אם ייודע לאותו בחור שצדיק פלוני מתעניין בשלומו - הוא יתעורר מיד לשפר את הנהגתו ותהיה כדבעי למהווי; ואם כן, קל וחומר כשישים אל ליבו שהקב"ה כעת "ניצב עליו" ובוחן כליותיו ולבו...

אלו דברים שצריכים להיות חקוקים בלב ובמוח!

אורו של משיח

מדוע דווקא הדורות האחרונים זכו להופעת ספר זה?

דרך החסידות בכלל היא התנוצצות "אורו של משיח", ואור זה "מוסיף והולך" ככל שמתקדם הזמן לקראת ביאת משיח, שאז יתגלה אור זה בשלימות.

"ה' אחד" מאיר בכל יהודי

כמו שאמרנו שכל דבר אפשר לראות בספר התניא, גם בעניין זה מפליא להיווכח כיצד אפשר לקבל בו הסבר על מה שראינו זה לא

גלות את נקודת היהדות. האדמו"ר שליט"א בשיעורו הקבוע בתניא בבית מדרשו

הדרך להחייאת האמונה. בשיחה ל'כי קרוב'

מכבר:

היהודים שנגאלו לאחרונה מעזה, אחרי תקופה בת שנתיים בשבי המחבלים הארורים, הביאו איתם עובדות נוראות על ההתחזקות שהייתה להם שם באמונה והתקשרות בהקב"ה, למרות שביניהם ישנם כאלו שקודם לכן לא הייתה ליהדותם משמעות כל שהיא בעיניהם ל"ע. לדוגמה, מה שסיפר אחד מהם שהמחבלים הארורים ימ"ש היכו אותו מכות מוות רק כדי שיוודה בדת האסלאם, והוא עמד בתוקף על יהדותו וסבל עינויים קשים ואף על פי כן לא נכנע אליהם.

אביו של אחד מהפדויים נשאל: "וכי אתה מחנך את ילדיך למסירות נפש על כך?". נענה האב בתמיחה: "ואם זה היה קורה אצלי, אני לא הייתי נוהג כך...?! הוא לא הבין כלל את השאלה.

זו תופעה מפליאה, שההסבר עליה מופיע בהרחבה בספר התניא בפרקים יח ואילך. שם הוא מאריך בעניין זה שהקב"ה מאיר בנשמתו של כל יהודי, וזהו ה"פינטעלע איד" – נקודת היהדות שיש בכל אחד, שהיא הארת האלוקות שבנשמה.

הארה זו היא הסיבה לכך שכל יהודי מוסר את נפשו שלא לעבוד עבודה זרה – משום שזה עומד בסתירה מובהקת לאלוקות המאירה בנשמתו. ולכן אין זה דבר התלוי כלל ברמת הידיעות של אותו יהודי העומד בנסיון של עבודה זרה, אלא דבר זה טבעי אצלו. ובלשונו (סוף פרק יח): "לכן אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב, וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה', וגם במעט שיודעים – אין מתבוננים כלל, ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל, אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאלו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד, בלי שום טעם וטענה ומענה כלל. והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש".

במילים אחרות: כשם שאדם אינו מסוגל ללכת נגד החיים שלו, כך יהודי אינו יכול ללכת נגד הקב"ה, כי הוא החיים האמיתיים שלו!

אין זאת אלא שבימים רגילים, כשיושבים בשלווה ומנהלים סדר יום קבוע, אין לנקודה זו הזדמנות לבוא לידי ביטוי, וכפי שמבאר שם שה"רוח שטות" יכולה לכסות על נקודת היהדות. אבל כשמעמידים יהודי באופן ברור מול נקודת היהדות שלו, כמו בנסיון עבודה זרה, שאז ברור לו שהשתחויה לפסל משמעותה התנתקות מאלוקות – לזה הוא כבר לא מסוגל.

זה מה שהתגלה ליהודים אלו בתוך מנהרות החושך – לא בגלל ידיעות שהיו להם, ולא בגלל חינוך מוקדם, אלא המציאות האמיתית של יהודי התפרצה בגלוי.

כשרואים התעוררות כזו אצל בני ישראל, הרי זו הוראה שכעת הוא זמן של "עת רצון", וצריך לנצל זאת.

יש ווארט ידוע של המהרי"ד מבעלזא על הפסוק בתהלים (קב, יח) "פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם", שלכאורה פותח בלשון יחיד "תפילת הערער" ומסיים בלשון רבים "אל תפילתם".

וביאר על פי מעשה שהיה עם הבעל שם טוב הק': שנה אחת בליל היום הקדוש התעכב זמן רב ולא התחיל תפילת ערבית, ורק אחרי כמה שעות התחיל את התפילה. כשנשאל אחר כך לפרש הדבר הסביר שראה בעיני רוחו מה שאירע באחת העיירות, כיצד בעל עבירה גדול התעורר בערב יום הכיפורים לחזור בתשובה, והגיע לבית הכנסת להתפלל. אולם מרוב בושה הוא לא נכנס להתפלל בפנים, וגם מחזור לא היה בידו, ולכן המתין עד שכל המתפללים יסיימו את תפילתם, אחרי שכולם הלכו הביתה נכנס אותו יהודי לתוך בית הכנסת והתחיל להתפלל בבכיות. ואמר הבעל שם טוב, שתפילה זו עשתה רעש גדול למעלה ובקעה רקיעים, עד כדי כך שהעלתה עמה תפילות רבות שמאות שנים לא הצליחו לעלות למעלה, והבעל שם טוב חיכה להתפלל עמו יחד, ולכן התחיל את התפילה בשעה מאוחרת.

בזה פירש המהרי"ד את הפסוק הנ"ל: בזכות תפילת הערער, שהיא תפילת יחיד – לא בזה את תפילתם של הרבים, משום שהערער בתפילתו פעל שיהיה עת רצון, ואז כולם יכולים להיאחז בזה.

אם כן, גם עתה – כל יהודי באשר הוא צריך לנצל עת רצון זו.

הנסיונות של יושבי בית המדרש

לכאורה, כיצד שייכים הדברים הללו ליושבי בית המדרש שאינם עומדים בפני נסיונות כאלו?

הרי בתניא שם (פרק כה) מאריך לבאר כיצד זה שייך אצל כל אחד, שכן אותו היגיון של מסירות נפש הוא נכון כלפי כל עניין של עבודה ה'. זאת כי בכל מצוה מתאחדים עם הקב"ה, וחלילה כשנמנעים מקיום

אם ייודע לאותו בחור שצדיק פלוני מתעניין בשלומו - הוא יתעורר מיד לשפר את הנהגתו שתהיה כדבעי למהווי; ואם כן, קל וחומר כשישים אל ליבו שהקב"ה כעת "ניצב עליו" ובוחר כליותיו ולבו...

חיות ותענוג בכל מצוה

אם כן, שוב נמצא שהצורך בהתעוררות נקודת היהדות אינו אלא לצורך התגברות על היצר והסרת רוח השטות, ואילו ל"בני עליה" השקועים באוהלה של תורה ותפילה אין צורך בהתעוררות נקודת היהדות?

ודאי שיש צורך בכך, הלא לימוד התורה עצמו צריך להיות מתוך חיות אמיתית - והיינו חיות הנובעת מדבקות בהקב"ה. ודבר זה בא מכוח ההתקשרות של הנשמה בהקב"ה, הוא אור ה' המאיר בנשמה. בפרק לג מתאר התניא את ה"חיות" שצריכה להיות מכוח האמונה בה', ומביא על זה את הפסוק "צדיק באמונתו יחיה", ומפרש את הכוונה "כתחיית המתים ממש"! אין זו סתם תוספת התעוררות בקיום המצוות, אלא עצם החיות של האדם! וחיות כזו היא המביאה את האדם לקיים את כל תרי"ג המצוות, כי הקשר עם הקב"ה צריך להחיות את האדם כמוכנו הפשוט של המושג.

בזה הוא מפרש כמין חומר את דברי הגמרא "בא חבקוק והעמידן על אחת", לעומת המפרשים המתקשים בהסברת הסוגיא, שמפשטות דברי הכתוב נראה שדוד המלך כביכול חידש שיטה לפיה אין צורך לטרוח בתרי"ג מצוות אלא אפשר להסתפק 'רק' באחת עשרה מצוות, עד שבא חבקוק ואמר שאפשר להסתפק רק באמונה - בעל התניא מפרש ש"העמידן" את כל התרי"ג מצוות "על אחת": קיום כל המצוות עומד על הקשר לקב"ה!

ה'עולם' אומר: "עולם הבא אפשר למצוא גם שם, אבל עולם הזה מוצאים רק כאן"... אבל תורת החסידות מאירה את החיים בעולם הזה. החסידות מסייעת להבין את דבר המשנה "יפה שעה

מצוה או שעוברים חלילה בקום ועשה, הרי זו בחינת עבודה זרה, כי משמעות העשיה נגד ה' היא שיש עוד מציאות מבלעדי ה' רח"ל, שזהו עומק עניין עבודה זרה. וכפי שמאריך שם שבכל עבירה הרי הוא "נפרד בה מיחודו ואחדותו, כמו בעבודה זרה ממש..."

ומביא שם דוגמאות מעשיות בהן צריך לעורר את נקודת היהדות, ומפרט "להתגבר כארי בגבורה ואומץ הלב נגד היצר המכביד את גופו ומפיל עליו עצלה... מלהטריח גופו בזריזות בכל מיני טורח ועבודת משא בעבודת ה'... כגון לעמול בתורה בעיון, ובפה לא פסיק פומיה מגירסא... וכן לתפלה בכוונה בכל כחו ממש".

ואדרבה, בפרק ל מאריך שהתביעה ממי שיודע ספר היא הרבה יותר "מאשמת קל שבקלים... כאשמת כל הקרב הקרב אל ה' ואל תורתו ועבודתו וכו'" - למרות שהדרישה ממנו אינה בהימנעות מעבירות חמורות.

אפשר להמליץ על זה את הווארט שכתב ה'מאור ושמש' על נוסח התפילה "ועל מנוחתם יקדישו את שמך" - שנזכה לקדש את השם מתוך מנוחה, ושלא נגיע לנסיגות של קידוש השם על עבירות... בכתיב חסידות מבואר שהמסירות נפש "בכל מאודך" היא בכל עניין בעבודת ה', שיש לעשותה מתוך מסירת הרצון.

ומובן שגם בניסיונות קטנים יש לעורר את נקודת היהדות, כי ברגע שהאדם תופס שזה נגד ה', הרי זו עבודה זרה שיכולה לקרוע את הקשר של הנשמה לקב"ה, וממילא יעצור מיד מלהיכשל בזה. הרוח שטות מבדילה בין עבירה קטנה לעבירה גדולה, וסוגרת את העיניים מלראות כיצד גם עבירה קטנה מנתקת את האדם מהקב"ה. לכן צריך להסיר את הרוח שטות, ולדאוג שאור איך-סוף המאיר בנשמה יאיר כל הזמן, ולזכור את השייכות והקשר לרבש"ע, וממילא האדם לא יפול.

אז נדברו יריא ה'. בביקורו של האדמו"ר מסאטמר שליט"א בשבוע שעבר

ענה לו אותו יהודי: ב"מה אנו מה חיינו מה חסדנו" היה לי געשמאק גם כשהלכתי בדרך המוסר; אבל את הגעשמאק בקטע הבא: "אבל אנחנו עמך בני בריתך" - קיבלתי רק אחר כך, כשהתחלתי לצעוד בדרך החסידות!!!

אטום וחסר חיות זה מפריע לכל אחד בכל דבר ועניין, וכפי שמזכיר שם בתניא שבמצב זה קשה להתגבר על היצר והאדם לא יוכל גם לקדש עצמו במותר לו וכו'.

יש מכתב מהרמ"מ מוויטעבסק שנדפס בספר 'פרי הארץ' על כך שיהודי שאין לו שמחה בעבודת ה', יפול בתאוות אחרות. ואם כן, ככל שנחזק יותר את החיות בעבודת ה', נרגיש את הגישמאק והזיסקייט שבו.

למעשה, כיום, הנושא של "שמחה של מצוה" חדר גם בישיבות שהתייסדו בדרך המוסר, עד כדי כך שלתלמידי הישיבות הללו נדמה כי השמחה, 'זיצים' והתועדויות הם חלק ממסורת הישיבות... אולם אליבא דאמת זוהי מתקיים דברי מלך המשיח לבעל שם טוב "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה". שיטת הבעל שם טוב התפשטה כל כך, עד כדי כך שיש כאלו שנדמה להם שזה חלק מהשיטה שלהם עצמם...

לאחרונה ראיתי בספר פלוני שלא נזכר בו ספרי חסידות כלל, אולם הוא מאריך לבאר שם שהתכלית העיקרית של ימי אלול המקודשים היא להגיע ל"אתה הראת" שאומרים לפני הקפות... כביכול מקור הדברים הוא באיזה מדרש... ושוב רואים כיצד מושגים מעולמה של תורת החסידות חדרו לכל המקומות.

סיפר לי יהודי, שאביו היה דבוק בתורת המוסר והיה חביב אצל בעלי המוסר מהדור הקודם, ולאחר מכן התקרב לדרך החסידות. לימים פגש אותו המשגיח ר' יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, ושאל אותו: מה היה חסר לך אצלנו?

ענה לו אותו יהודי: ב"מה אנו מה חיינו מה חסדנו" היה לי געשמאק גם כשהלכתי בדרך המוסר; אבל את הגעשמאק בקטע הבא: "אבל אנחנו עמך בני בריתך" - קיבלתי רק אחר כך, כשהתחלתי לצעוד בדרך החסידות!!!

ר' יחזקאל נהנה מההברקה, וקיבל את דבריו...

אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, כמו שבתחילת התניא (פרק ד) מבאר היטב כיצד על ידי קיום מצוה ולימוד תורה מתאחדים עם הקב"ה ממש, דבר שלא אפשרי אפילו בגן עדן; וכשהתורה והתפילה מיוסדות על האמונה במציאות ה' ונוכחותו בעולם הזה, מורגש היטב באדם גודל הזכות בכל אפשרות להתקשר עם הקב"ה, יותר מאלפי זהב וכסף!

ברגע שיש חיות בעבודת ה' מקבלים תענוג וחיות בכל מצוה, ומקיימים את פשטות הכתוב "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"!

הקב"ה ברא את בני האדם עם חוש התענוג, והיות ואנו קרובים לעולם הגשמי הרי החוש נוטה להתענג מחומריות. הפתרון בדרך המוסר הוא - להסיר את התענוגים. אבל בדרך זו עבודת ה' נעשית כביכול מחוץ לעולם התענוג, ובאופן טבעי הנפש תמשיך לחפש תענוגים חילופיים וההתמודדות תהפוך לקשה יותר...

בדרך החסידות, לעומת זאת - התענוג נמצא בכל מצוה ובכל רגע של לימוד תורה!

שמחה של מצוה

עוד דבר הנוגע לכולם - בני תורה ובעלי עסק כאחד - הוא מה שמבאר בתניא (פרק יג) שהנפש הבהמית מתחזקת כל הזמן על ידי שהאדם עוסק בה לאכילה ושאר צרכי הגוף, וכך עם הזמן בני האדם מתגשמים יותר ויותר, ועל כן חייבים אנו להאיר את אור הנשמה.

הן אמת שההגשמה מפריעה בעיקר למי שעוסק בעבודה שבלב זו תפילה, וכפי שמתאר בתניא (ריש פרק טז) שלפעמים הלב מטומטם כאבן והאדם אינו יכול לפתוח את לבו לתפילה, אבל למעשה כשהלב

תורת החסידות חדרה לכל מקום. בסעודת מצוה בבית מדרשו

דרישת השעה: התמסרות מוגברת ללימוד התורה

דברי התחזקות לבני התורה לנוכח המצב באה"ק

נודה לשמוע דברי חיזוק בקשר למצב עתה – מצד אחד ישנה התעוררות גדולה אצל עמך ישראל, אך מאידך גיסא אנו רואים בהצטרף צעדיהם של לומדי תורה, עד שבחורים חיים בחדר מסוים מפני הרגע הבא...

הרי אחת מדרכי החסידות שלימד הבעל שם טוב היא – שבכל דבר הרבש"ע מדבר אלינו. אפילו כששומעים שיחה בין גויים, צריך ללמוד מזה מה הקב"ה מרמז לנו בדבריהם. קל וחומר כשמדובר בעניין בין יהודים, ובנוגע לכלל ישראל בארץ הקודש.

אם כן, ראשית יש לדעת שהרבש"ע מדבר אלינו. אי אפשר להפנות אצבע על אחרים ולומר 'פלוני אשם ואלמוני אשם'. הרבש"ע מדבר למי שמבין את השפה שלו, ומי שמבין את מה שה' רוצה ממנו – עליו לתקן זאת. לרפוק על השולחן ולכעוס על השני, אין בזה כל תיקון, אלא כל אחד יבדוק בעצמו במה הוא צריך להשתפר.

אכן, לפעמים קשה להבין מה רוצים מאיתנו, אך אין דבר שמתרחש בעולם ואינו קשור אלינו.

בעניין זה – פשוט שהרבש"ע תובע התקשרות חזקה יותר ללימוד התורה.

נכון שיש ב"ה ריבוי לומדי תורה, אך לפעמים מבקשים יותר. אפשר ללמוד הרבה, אבל אפשר ללמוד גם באופן של "עול תורה", ועל זה נאמר "המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ", וזה מה שתובעים עתה.

המשנה באבות מבארת ש"דרכה של תורה" היא – "על הארץ תישן". האם זהו תנאי לעיכובא שחייבים לישון על הרצפה? ! הכוונה היא שלא להיות מונחים בהבלי העולם. לימוד התורה צריך להיות מתוך התמסרות.

כשם שבצבא יש תקופות רגועות ויש תקופות בהן דורשים מהחיילים התמסרות בפועל, כך גם בלימוד התורה: כעת דורשים קבלת עול תורה. בזמנים אחרים יכול היה להיות לימוד התורה כ"מצות אנשים מלומדה", אברך הולך ללמוד בכולל – כי זהו הסדר, כך עושים כל חבריו וכך נהגו אבותיו וכל בני משפחתו, וכך גם בנוגע ללימוד בישיבה. אבל כעת נדרשת התמסרות לתורה מתוך בחירה. לא בגלל שאין ברירה אחרת, אלא כלשון הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) "אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו". ההתמסרות צריכה להיות לכל הפחות ברמה גבוהה יותר מהמשרתים בצבא.

מסופר על ר' יוסף חיים זוננפלד שיצא לבדוק את העירוב בירושלים והתחיל לירד גשם. הציע לו הגבאי מטריה, אך הוא לא נטלה והפטיר אליו: ראית פעם חייל עם מטריה? ... אני עכשיו בצבא! ■

ולהעיר, שדווקא בספר התניא מדבר בצורה מפליאה על לימוד התורה. איני יודע אם יש עוד ספר שמחשיב כל כך את הנושא של תלמוד תורה כמו ספר התניא. הוא מבאר כיצד הדבקות בה' הגבוהה ביותר נעשית דווקא על ידי לימוד התורה. ומתבטא שעל ידי עיון התורה מתאחדים עם הקב"ה "מכל צד ופינה", "ביחוד נפלא שאין יחוד כמוהו". אחרי התבטאויות כאלו, בלתי ניתן להבין כיצד היו כאלו שאמרו על החסידים שאינם מחשיבים את לימוד התורה...

טעמו וראו כי טוב

אחד הנסיונות הגדולים בדורנו הוא בפיתויי הטכנולוגיה המתקדמת. היכן נמצא הפתרון לכך בספר התניא?

הרי העצה לזה מפורשת בפרק יב, שם מבאר כיצד מתגברים על מחשבות זרות של "תאוות עולם הזה ותענוגיו", שהדרך לכך היא על ידי "מעט אור דוחה הרבה מן החושך", וקל וחומר הרבה אור, וכמו שמסביר שם שיש להסית את הדעת מתאוות התענוגים; היינו, לא באופן של שקלא וטריא עם המחשבה, כי בשעת הנסיון אין להיכנס כלל לדיון ולהסביר את הרדידות של תאוות העולם (אלא יש לקבוע לזה עיתים מיוחדים, כמו שמזכיר בפרק יד), אלא לדחות אותם מכוח שליטת המוח על הלב כפי שמבאר שם, ותמורתם – להעמיק את המחשבה בדברי תורה וחסידות, שהאור שבהם ידחה את כוח המושך של התאוות, וכפי שמבאר שם שאין זה צריך להיעשות בדרך "מאבק" אלא "בדרך ממילא", כמו שדחיית החושך על ידי האור אינה באמצעות מאבקי כוחות של האור מול החושך, אלא בדרך ממילא.

אם בדברי תורה וחסידות בכלל הדברים אמורים – קל וחומר שכן הוא ביחס לספר התניא עצמו. התניא הוא אור גדול, ולא נשאר אלא להגות בספר זה. והאור הגדול הזה, והמתקנות של התניא, ימססו לגמרי את ה'קריצה' של הריקנות הטכנולוגית. והדברים פשוטים: כשאדם מתעלה לעולם מרום יותר, ממילא הדברים הקטנוניים שבעולמו הקודם כבר אינם מושכים אותו.

אכן, לפעמים שקועים בחשכה עד שלא יודעים כלל שיש אור, ובמצב כזה צריך לפקוח את העיניים בשביל לראות שיש אור, ולפעמים צריך גם לשטוף את העיניים כדי להסיר את הלכלוכים המונעים מהעיניים את ראיית האור. וכמו כן, בעת הצורך יש להיעזר גם באחרים כדי להצליח לראות את האור.

אחד מהסיפורים הידועים על בעל התניא הוא שהגיע פעם לאחד ממקומות מושבם של המתנגדים, ובמענה על שאלותיהם פתח ואמר להם בנעימת ניגון: "טעמו וראו כי טוב ה'"; ותרגם לאידיש: "פארוכט וועט איר זעהן אז דער אויבערשטער איז גוט". והפתגם הזה האיר את מוחם ולבם יותר מכל המענות והטענות.

על כל פנים, בכל מצב שהוא יש לזכור שבפרק כז מאריך התניא לבאר כיצד "בכל דחיה ודחיה" שדוחים מחשבות הבל, נגרמת נחת רוח גדולה לרבש"ע, ומביא על כך את לשון הזהר

התניא הוא אור גדול, ולא נשאר אלא להגות בספר זה. והאור הגדול הזה, והמתקנות של התניא, ימססו לגמרי את ה'קריצה' של הריקנות הטכנולוגית. והדברים פשוטים: כשאדם מעלה לעולם מרום יותר, ממילא הדברים הקטנוניים שבעולמו הקודם כבר אינם מושכים אותו

היהודים שנגאלו מעזה אחרי שנתיים בשבי המחבלים הארורים, הביאו איתם עובדות נוראות על ההתחזקות שהייתה להם שם באמונה בהקב"ה. זה לא בגלל ידיעות שהיו להם, ולא בגלל חינוך מוקדם, אלא המציאות האמיתית של יהודי התפרצה בגלוי

בזוהר (ח"א קיז, א) כתוב שבשנת שש מאות לאלף השישי ייפתחו שערי החכמה העליונה והחכמה התחתונה, היינו חכמת התורה וסודות התורה, שאכן התחילו להתגלות בשפע גדול בתקופה ההיא והלאה, כמו הצדיקים בעלי הנסתר שהתרכבו יותר ויותר במושבות ישראל ועד להולדת מורנו הבעש"ט והפצעת אור תורתו. ובמקביל, בתקופה ההיא כאשר שערי החכמה העליונה נפתחו, התחילה להתפתח גם החכמה התחתונה, החכמות החיצוניות (ראה ספר אשמורת הבוקר (לרבי משה קאשטרו) על הזוהר שם) הכוללות גם את ההמצאות הטכנולוגיות, כי הדברים הולכים במקביל. ולכן לעומת התפתחות חכמת התורה, חלה התפתחות בחכמות חיצוניות, כשהמטרה האמיתית לכך היא כדברי המשנה במסכת אבות (פ"ו, יא): "כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בראו אלא לכבודו, שנאמר (ישעיה מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

ההתפתחויות הטכנולוגיות החדשניות הללו הן חלק מהבריאה שברא הקב"ה, "בראשית" - "ב' ראשית, בשביל ישראל ובשביל התורה שנקראו ראשית" (כדברי רש"י בתחילת פירושו לתורה).

ברם, ההתפתחות בחכמות העולם הביאה גם לכך שתאוות העולם נעשו זמינות יותר וקורצות יותר, ועל כל אחד להחליט האם הוא בוחר את ההתפתחות בחכמת התורה או בתאוות העולם...

אפשר לרמוז את זה בפסוק שהובא בזהר שם, "בשנת שש מאות שנה לחיי נח... וארובות השמים נפתחו". והנה, בפשוטו נאמר פסוק זה על התחלת המבול, וללמד יצא הכתוב שכל אחד יבחר - האם להידיבק בשערי החכמה, או להיטבע חלילה ב"מים הזידונים"...

"כד אתכפא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין", עד כי הנחת רוח שיש לקב"ה מכך היא יותר מהנחת רוח שיש לו מעבודת הצדיקים שאין להם מחשבות כאלו!

מדי באמת ההסתכלות הנכונה על ההתפתחות הטכנולוגית?

בשעתו כשהמציאו את הרכבת, צדיקים אמרו שהיות ומתקרבים לביאת המשיח, לכן כל הדברים צריכים להיעשות מהר כי צריך להספיק הרבה (והרי עם הזמן התפתחו אמצעי תחבורה מהירים יותר מרכבת...). כך אפשר לומר גם בנוגע לאמצעי הטכנולוגיה, שאפשר להספיק בכוחם דברים שבעבר היו אורכים שעות רבות ואפילו ימים יותר.

כיצד ניגשים ללימוד חסידות

מתוך כל הנ"ל, ניתן להסיק שספר התניא הוא ספר יסודי מאוד לעבודת ה', המגלם בתוכו את משנת הבעל שם טוב ודרך החסידות בכלל? נכון מאוד!

בעיות ופתרונות בספר התניא. בכנס מחנכים ומשפיעים בראשות ה'חזר' רבי יואל כהן זצ"ל. נראים משמאל לימין: הרב יעקב עזרא ראטה, האדמו"ר מזוטשקא, הרב דוד צבי שלזינגר, האדמו"ר מבישטינא

הפתרון בדרך המוסר הוא - להסיר את התענוגים, אלא שאז עבודת ה' נעשית מחוץ לעולם התענוג, ובאופן טבעי הנפש תמשיך לחפש אותם... בדרך החסידות, לעומת זאת - התענוג נמצא בכל מצוה ובכל רגע של לימוד תורה!

שמזהיר מאוד בספר פרי הארץ, שלא להיות "חכמתו מרובה ממעשיו". ובפרשת נשא כותב על מאמר רז"ל "הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין", שלכאורה הרואה את הקלקול מבין בעצמו להיכן אפשר להתדרדר מריבוי היין, ואם כן מדוע עליו להזיר עצמו מהיין?

ומבאר שם שעצם הענין שהוא 'ראה' משהו והשיג 'תוספת חכמה' - על אף שהוא מבין שזה לא מתאים, מכל מקום עליה לדאוג שיהיה גם "למעשה". ולכן כשלומדים חסידות, יש להיזהר שהדברים לא ישארו רק במוח-הידיעה. אלא ליטול כלים כדי 'לתפוס' בהם את האור.

החסידות שלומדים צריכה להיות כמו פרוז'קטור המאיר את כל הפינות של חיי היום-יום, לדעת כיצד להתפלל או ללמוד, וגם כיצד לאכול ושאר צרכים גשמיים.

אבל הרי לא מכל דבר בספרי החסידות אפשר להפיק התעוררות מעשית מיידית, וישנם הרבה פעמים עניינים כלליים ולא דווקא מעשיים?

מעניינים אלו צריכים להוציא התעוררות ליראת ה', והרי יראת שמים משליכה על המעשים...

בספר התניא מבאר שהאהבה ויראה הן "תרי גרפינ" - שתי כנפיים המעלות את התורה והמצוות שמקיימים. כי האהבה עליה נצטוונו אינה מטרה כשלעצמה, אלא "לאהבה... לעשותה", היינו - אהבה המביאה לקיום מצוות. אמנם בדברי הראשונים מצינו דעות אם אהבה היא מצוה בפני עצמה, אבל בתניא (פרק מ) כותב שאהבת ה' ללא כל פעולה, היא כמו העומד על שפת הנהר וצועק "מים, מים" ואינו שותה מהמים שלפניו, ועל זה צווח הנביא "הוי כל צמא לכו למים", ואין מים אלא תורה. היינו, שהאהבה אינה מטרה כשלעצמה, אלא כמו שכתוב בספרים על הפסוק "אם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" - שנדרש כלי כדי להתפס בו את האהבה; לא לצעוק "אבא, אבא" ולהסתפק בכך, אלא ללמוד את התורה של 'אבא' וללכת בדרכיו!

בשני מקומות בתניא הוא מסתייג ואומר שיש גם "אהבה בתענוגים", שתכליתה אינה קיום מצוות אלא המטרה היא האהבה עצמה, אך הוא מדגיש כי אהבה זו היא מדרגה גבוהה ביותר, וזוכים לזה רק במתנה מלמעלה; לעומתה, האהבה שנצטווה עליה כל יהודי היא האהבה של "בלבבך - לעשותו", וב"חינוך קטן" (הקדמה לשער היחוד והאמונה) מביא על זה פסוק אחר: "לעשותה - לאהבה", כלומר: אהבה המביאה לקיום מצוות.

זהו עניין כללי ונכון בכל ספרי חסידות. ואכן, כשאני ממליץ לבחורים צעירים ללמוד את ספר התניא, אני מציע להם להתחיל מפרק כו ולא מיד מתחילת הספר, כי אורך זמן רב עד שקולטים את כל המושגים של נפש האלוקית ונפש הבהמית וכו', ועד שמגיעים לחלקים המעשיים אפשר להתעייף ולהתייאש מהספר. לכן יותר כדאי להתחיל בפרקים המעשיים, היינו מפרק כו, שם מפרט את העצות כיצד לעבוד את ה' בשמחה לנוכח נסיונות שונים העולים מצד היצר הרע ונפש הבהמית, וכיצד להתגבר על המחשבות וזרות בתפלה, מהו האיזון הנכון בין המרירות על עוונות לבין השמחה בקיום המצוות למרות העבר הלא-טוב וכו'. ולאחר שמרגישים חיבור מעשי לתניא, אוראז אפשר להתחיל ללמוד אותו מהתחלה, וכך הספר אינו יוצר רושם של ספר מופשט ח"ו, אלא כזה הנוגע לחיים המוחשיים של כל אחד. ■

רואים זאת בפירוש מכמה וכמה ספרי חסידות היסודיים. הבני יששכר, למשל, מזכיר הרבה מספר התניא, כך גם השפת אמת מביא ממנו הרבה. אגב, ידוע שגם לחתם סופר היה ספר תניא (ואף מביאו בפרשת בהעלותך).

למעשה, מהי הדרך עבור בחור או אברך שרוצה להתחבר לדרך החסידות, כיצד יוכל לקנות לעצמו את האור?

מובן שצריך פשוט ללמוד ספרי חסידות, אם לא לומדים - לא יודעים... וחסרים כלי המלחמה ביצר, והעיקר הוא שאחרי הלימוד צריך להתבונן מה יוצא למעשה מהלימוד. וכפי שכתב הרמב"ן באגרתו הידועה: "וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו".

בספרי חסידות יש הרבה קטעים המעוררים ומלהיבים את הלב, ולפעמים אפשר להישאר ב"התלהבות" ובהרגשים גרידא. וכפי

התוועדות על שום מה

מה פשרה של האווירה המיוחדת האופפת את ההתוועדויות, כיצד הישיבה בצוותא עם יהודים רבים נקראת בויזמנית **התוועדות עם עצמנו** באופן אישי, מדוע נדרש להתכונן להתוועדות ומתי היא מגיעה מעצמה, בדרך ממילא • וכמובן: בשביל מה נועדו ה'לחיים' והכיבוד?... • לרגל השלמת סדרת ההתוועדויות של הוצאת 'מעיינות', מוגשת בזה **התוועדות מעוררת לב** מפיהם של המשפיעים שדבריהם מכונסים בסדרה זו, על מהותה, אופייה ומשמעותה של ההתוועדות החסידיית

הביא לדפוס: מנחם יעקובוביץ

קבוצת יהודים בעלי קווי-אופי שונים מסבה בצוותא סביב שולחן שעליו כיבוד קל. דומה כי הנאספים שרויים בעולם אחר, עליון יותר. ניגון דבקות חרישי עולה מבין המשתתפים, כפעם בפעם קולחים דיבורים של התעוררות מפיו של חסיד מבוגר והדור פנים, וכולם חשים שהוא רק אומר בקול את הדברים שכולם ביקשו להשמיע ולשמוע.

התוועדות היא אירוע חי. מפגש של נשמות ישראל זו עם זו, שלמרות היותן כלואות בגוף חומרי הן מוצאות את הדרכים להתרומם ממנו, ובד-בבד להעלות עמהן את הרובד הגשמי של חיי היום-יום להיכלות הקדושה.

סדרת הספרים הנודעת 'התוועדות' של הוצאת 'מעיינותיך', שביריד החסידות בבנייני האומה יושק הכרך העשירי והמשלים שלה, מכנסת בתוכה עולם שלם של התוועדות חיות ותוססות מאת המשפיעים הרבנים הגאונים שליט"א: הרב חיים שלום דייטש, הרב שניאור זלמן גופין, הרב שבתי סלבטיצקי, הרב יוסף יצחק גייקובסון ולהבדיל – הרב עדין אבן-ישראל (שטיינזליץ) ע"ה. הדברים שבעל-פה הועלו על הכתב ונערכו כדי הצורך בהתאמה לספר כתוב, אך עדיין נותרו התוועדות של ממש. מבעד לדפים מצליחים לעבור המסרים והרעיונות שהושמעו בהתוועדות, ובעיקר החיות וה'תוונא דליבא' שבין השורות.

לרגל השלמת הסדרה, ליקטנו מבין בתרי הכרכים שביי אור מהם צפה ועולה דמות דיוקנה של התוועדות חסידית ראויה לשמה. סידרנו ועיבדנו את הדברים כרבי-שיח אודות מהותה של התוועדות וחשיבותה, עד שהם הפכו להתוועדות בפני עצמה... טלו עמכם כוסית

ל'חיים', היכנסו פנימה והתחממו.

הנשרת כלים

אין ספק שעצם הישיבה של עובדי ה' בצוותא והשירה המשותפת מתוך דבקות ויצרות חוויה רוחנית מרוממת; אולם האומנם כה חשובות הן ההתוועדות עד שהן תופסות חלק כה מרכזי בעבודת ה' בדרכה של חסידות?

הרב סלבטיצקי: בחסידות מוסבר ההבדל בין 'כוח' ל'חוש'. כוח הוא יכולת מסוימת שיש לאדם, כמו כוח המחשבה, כוח הדעת וכדומה. אולם חוש בא מהמילה לחוש, להרגיש ולמשש. החושים מאפשרים לנו מפגש בלתי-אמצעי עם סביבתנו, ונותנים לנו להרגיש את עצם הדבר. יש אדם הלומד חסידות והוא מחזיק את הדברים בראשו טוב מאוד, אבל הם עדיין לא נרמקים בו. הוא נשאר מה שהוא, והחסידות נשארת מה שהיא...

התוועדות, לעומת זאת, באה להדביק את החסידות לתוך הלב. אפשר ללמוד הרבה חסידות והיא תעבור מעליך, ולעומת זאת ישנם כאלה שאולי למדו פחות מאחרים, אבל מה שלמדו נדבק בהם לגמרי והפך להיות חלק בלתי נפרד מאישיותם.

המשפיע הנודע רבי מענדל פוטרפס אמר שהתוועדות פירושה שהאדם יושב עם עצמו. למרות שבהתוועדות יושבים הרבה אנשים ביחד, כל אחד צריך לשים לב למצבו האישי, לראות מה הוא אישית לוקח ומפנים מהדברים. צריך לעמוד על המשמר כדי לוודא שאתה לא רק צופה מן הצד, או מתייחס לעניין כמו 'ערב שירה בציבור'. לאורך כל ההתוועדות צריך כל אחד להיות דרוך, לחשוב, להרהר ולהתבונן מה הוא לוקח מכאן

ואיך הוא מתחזק בעבודת ה' הפרטית שלו. אם אכן יושבים בהתוועדות בצורה רצינית, וכל אחד שואל את עצמו "מה השינוי שיתרחש אצלי מחר בעקבות ההתוועדות?" – אזי ברור שהיחס להתוועדות הוא לא כמו אל סתם מסיבת מרעים, אלא בתור אירוע מרכזי בעבודת ה'. ר' מענדל, למשל, היה חוגר בהתוועדות גארטל (אבנט) שחסידיים נוהגים לחגור רק בזמן התפילה, כי הוא התייחס למעמד בכבוד ראש.

הרב גייקובסון: מהלכות הכשרת כלים אנו למדים מסר בסיסי: גם הטעם הבלוע בתוך דפנות הכלי יש בו חשיבות ויכול להטריף את הכלי, הגם שאינו נראה לעין. כלומר, יש דברים שאינם נראים במבט חיצוני, אך מה שמכריע את דינו של הכלי הוא מה שקורה בפנימיותו.

גם בחיים עצמם אסור להתמקד רק בחיצוניות. אמנם אנו מכירים יודעים לצטט את דברי המשנה "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו", וכמו שאומרים 'לא שופטים ספר לפי הכריכה', אבל אם נהרהר היטב בינינו לבין עצמנו נגלה שאנו אכן מייחסים חשיבות רבה – רבה מדי – לחיצוניות, ויותר מדי פעמים גם מקריבים למענה את הפנימיות.

אלו מעשים שבכל יום. דוגמה פשוטה: השיקול של 'מה יחשבו עלינו ועל המשפחה שלנו' כמעט תמיד יכריע את הכף לעומת השאלה 'מה ה' חושב עלינו' או איך אנו נראים בתוך הבית פנימה וכיצד אנו מתנהגים וחשים בחדרי חדרים, שהיא לאין שיעור משמעותית יותר מהאופן בו אנו נתפסים כלפי הסביבה.

אי לכך, ההתוועדות היא 'הכשרת כלים'. היא נסיון לקלף את הקליפות ולהביט במבט פנימי ועמוק יותר על עבודת ה' בחיי היום-יום.

חסידי חב"ד יוצאי רוסיה סיפרו שברוסיה הקומוניסטית חל איסור להסתובב ברחוב ללא מסמכי זיהוי. המשטרה הייתה עלולה לעצור כל אדם ברחוב ולבדוק את תעודותיו האישיות, וגורל מר ציפה למי שנתפס ללא כל אלו.

לילה אחד, בשעה מאוחרת, צעד לו חסיד בחיפזון בשולי אחד הרחובות. הוא השתתף בהתוועדות מחתרית עם אחיו החסידים, בה התעוררו וחזקו זה את זה בתורה ויראת שמים, וכעת הוא עשה את דרכו לביתו במהירות האפשרית. אלא שבדיוק אז הופיע שוטר מעיקול הרחוב, עצר את החסיד ופנה אליו בהשדנות: "מי אתה, להיכן אתה הולך ומה אתה עושה בחיך?"

"אה!" ענה החסיד שמצב רוחו היה מרומם קמעה בעקבות המפגש עם חבריו, "אלו שאלות נוקבות. בדיוק זה הנושא שמעסיק אותי בשעות האחרונות (כשכוונתי להתוועדות)... מי אתה? להיכן אתה הולך? ומה אתה עושה בחיך?"

הרב דייטש: המטרה של ההתוועדות היא להוריד את מה שנאמר בספרים לחיי היום-יום. אפשר ללמוד בספרים על כל מיני דברים חשובים, אבל לעתים אנו שוכחים שכל הלימוד אמור להקדין על ההנהגה שלי בבית, עם בני הבית, עם חברים, עם תלמידים. זו מטרת ההתוועדות.

פעם שוחחתי עם כמה יהודים והם "האשימו" אותי שאני מדבר הרבה בהתוועדות על שלום-בית ועל חינוך... אני מודה באשמה. אני חושב שזוהי בעצם תכליתה של התוועדות. אם חסידות דורשת ביטול היש, אם חסידות תובעת ממך להכפיף ולהעלים את האגו שלך, עליך לתרגם זאת לשפת המעשה היום-יומית ולחיות בשלום ובשלווה עם בני הבית, ואם צריך – עליך גם להיות מ"השומעים חרפתם ואינם משיבים".

הכרתי פעם פרופסור לפסיכולוגיה חברתית, שעם צאתו לפנסיה חשב את ספסלי הכולל שלנו כתלמיד מן המניין. הוא היה יוצא מגדרו מהתפעלות כשנתקל שוב ושוב בפתרונות שמציעה תורת החסידות לבעיות הנפש. לא אחת ולא שתיים הוא היה מביא פציינטים שלו לשיעורי חסידות וגם להתוועדויות...

מובן שאין הכוונה שמטרת ההתוועדות היא לרפא את הבעיות הנפשיות של האדם; מטרת ההתוועדות היא לסייע לו לעבוד את ה' ולהגביר את הצד האלוני בחייו על הצד השני, אך מסתבר שהטיפול בנקודה הזו הוא המתכון לפתרון כל הבעיות הנובעות מכך שהצד השני תופס לעתים את מקומו יתר על המידה. הרב גופין: האמת היא שהתוועדות אמיתית היא כזו הבאה בהמשך ללימוד חסידות. כשלומדים חסידות ביחד, הדבר מחייב ותובע שהלומדים גם יתוועדו ביחד. התוועדות היא המשך טבעי ללימוד. כאשר אנשים שלא למדו יחד חסידות מתיישבים להתוועד, ההתוועדות שלהם מעט מלאכותית. 'צריכים' להתוועד - אז מתוועדים בקבלת עול. אבל כשלומדים ביחד חסידות, הלימוד עצמו 'תובע' התוועדות.

מה הכוונה? מדוע הלימוד 'תובע' התוועדות?

הרב גופין: דבר ראשון, חסידות בעצם טיבה ומהותה היא תורה שמחייבת. חסידות אינה 'השכלה' לשם 'השכלה', ידיעה לשם ידיעה. גם ה'השכלה' הכי עמוקה בחסידות איננה עוד פלפול בעניינים של פנימיות התורה, אלא היא מבטאת את נקודת האמת של אותו עניין. כל הדברים שחסידות מדברת עליהם, ובפרט בתורת חב"ד, כמו 'סדר השתלשלות', ענייני אלוקות בכלל, ועד לבירור מהותן של התורה והמצוות - כל אלו הם עניינים שנוצרו רק בשביל לתבוע 'עבודה'. כל 'סדר ההשתלשלות' קיים בשביל שתהיה 'עבודה'. כל הגילויים של אלוקות בעולם הם בשביל שתהיה 'עבודה'. אנחנו לומדים חסידות - בשביל לתבוע משהו מעצמנו.

אחד הנוכחים בהתוועדויות דיבר איתי כמה פעמים והתאונן על כך ש"אנחנו", כלומר לומדי החסידות, "תמיד לא מרוצים מעצמנו". האמת היא שהוא צודק לגמרי ואני אסביר מדוע...

מי שלומד דברים במישור הפילוסופי בלבד, הוא תמיד מרוצה מעצמו ברמה האישית. מדוע? כי הפילוסופיה לא מחייבת דבר במישור המעשי. לעומת זאת, להבדיל כמובן, חסידות תובעת ומחייבת. כל מי שלמד אפילו קצת חסידות נוכח לדעת שהאדמו"רים והצדיקים אומרי התורות - בכל המאמרים שאמרו או כתבו - מובילים תמיד להוראות מעשיות בפועל. בסוף כל השכלה עמוקה יש שורה תחתונה. יש תביעה מעשית מאיתנו. זה לא רק עניין של סגנון כזה או אחר, אלא העניינים העמוקים עצמם הם אלה שתובעים מאיתנו את התוצאות הללו.

תורת החסידות מביאה אלינו את העניינים הנעלים ביותר כפי שהם באמיתותם. נשמות ישראל, תורה ומצוות, סדר השתלשלות, עשר ספירות, אלוקות, אור ה'סוכ' ואור ה'מלא' - כולם קיימים בשביל ה'עבודה' של עם ישראל. 'ממלא', אם מכירים את העניינים באמת, אזי העניינים מצד עצמם תובעים פעולה. חסידות מצד

עצמה תובעת מהאדם עשייה.

עם זאת, ייתכן שנתבעים דברים שלא תמיד אנו יודעים איך לפרש אותם ואיך להוריד אותם לפועל ממש, אבל דבר אחד ברור לגמרי - שזה תובע מאיתנו.

בהמשך לכך, לענייננו: כשלומדים עניין בחסידות, העניין בעצמו תובע שיתוועדו. התוועדות לא מתקיימת מפני שאוהבים את האווירה או מפני שאוהבים את ה'לחיים' או ה'פארפייס' (הכיבוד) שעל השולחן. ההתוועדות מתקיימת כדי להתדבר זה עם זה וביחד לחפש את הדרך כיצד לתרגם את מה שלמדנו - למעשה בפועל.

להמחשת הדברים: בלי חסידות, קודם כל אני קיים, ורק לאחר מכן יש תורה ויש מצוות ויש הקב"ה... חסידות אומרת בדיוק להפך: קודם כל יש אלוקות. הקב"ה הוא מציאות ודאית, הוא מציאות אמיתית, ורק לאחר מכן נשאלת השאלה: אבל העניינים שלנו בכל זאת רואות עולם, ובכן האם העולם הוא אמיתי? האם המציאות הגשמית שאנחנו רואים ותוהים, אכן קיימת?

מה שבפועל גורם לנו לשנות את הגישה ולהפוך את השאלה, זה העיסוק, למשל, בשאלה (בה עוסקים בתורת חב"ד) האם 'כתר' הוא 'אין סוף' או 'ספירה'. כי זה מחדיר בנו את ההכרה שאלוקות זו המציאות האמיתית, שרק אחריה באה ההתבוננות בשאלות כגון האם יש עולם או אין עולם, מה טיבמוסיפים וממלאים אותו של העולם, מדוע בכלל הוא נברא ולשם מה אנחנו נבראנו.

בדרך כזו, אחרי הלימוד מתבקש שתבוא ההתוועדות שבה לא נושאים 'דרשות', אלא פורטים את הלימוד לפרוטות אישיות וסופגים באופן פנימי את תוכן המאמרים שלמדו.

נפשי יצאה בדברו

האם ניתן להתיישב ולהצטרף להתוועדות ללא כל הקדמות, או שרצוי שתהיה קודם לכן הכנה רוחנית כלשהי?

הרב גופין: נאמר בפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים וגו'". כלומר שאחרי הידיעה וההבנה השכלית "כי ה' הוא האלוקים" נדרשת השבה - דהיינו הורדה של העניין והכנסתו - "אל לבבך".

באחד ממאמריו מקשה אדמו"ר הרש"ב, שלכאורה ההשפעה של המוחין על הלב היא טבעית וברור של 'עילה ועלול'; אדם מבין עניין כלשהו בשכלו וברור ממילא ההבנה הזו מולידה בליבו רגשות. כך זה בכל עניין, וגם בעבודת ה': אם ישנה התבוננות אמיתית בגדולת ה', ממילא היא מולידה בלב רגש של אהבת ה'. ואם כן, מדוע נחוץ ציווי מיוחד של התורה "והשבות אל לבבך"? למה לא מספיק ה"ידיעה היום" כדי להוליד רגש של אהבה לה', וזקוקים לפעולה מיוחדת ("והשבות") על מנת שהדברים יגיעו גם "אל לבבך"?

כתשובה על כך מסביר הרבי הרש"ב את אופן ההתפתחות של מידות ממוחין ואומר שכדי שיוולדו מהמוחין מידות, צריכים ביניהם עניין נוסף, עוד חולייה בשרשרת - "הכנה", כלשונו. מה הפירוש "הכנה"?

נשבאים להתוועדות,
צריכים לבוא על
דעת שההתוועדות
מחייבת אותנו.
ובלשון הברכה שהרבי
זי"ע היה שולח
לפני ההתוועדויות
הגדולות ברחבי תבל
במועדים חסידיים,
שיהיו "התוועדויות
פעילות"

'לסחוט' את הניגון

חלק ניכר מזמן ההתוועדות מוקדש לנגינה בצוותא של ניגונים מעוררי לב. כמובן, הניגונים הללו אינם יצירות מוזיקליות סתמיות, אלא הם מבטאים את העומקים הנפשיים שהחסיד רוצה להכניס מתוכו בעבודתו יתברך.

הרב סלביצקי: כשם שתפקידה של התוועדות הוא אינו ללמוד דברים חדשים, אלא להחדיר לתוכנו את הדברים שאנחנו כבר יודעים, כך גם ביחס לניגון. בהתוועדות שרים ומנגנים שוב ושוב את הניגונים שכבר מוכרים לנו, מתוך כוונה שהפעם הביטוי שלהם יהיה חלק מאתנו. לפעמים רואים יהודים שיושבים ביחד, שרים ניגון אחד ועוברים לשני ואחר כך לשלישי... אבל המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן היה אומר לנו: למה אתם מחליפים ניגון? קחו ניגון אחד ותסחטו אותו עד הסוף. זאת התוועדות, זהו ניגון. **הרב גופין:** אדמו"ר הריי"צ מחלק את עולם הניגונים לשלוש מחלקות – 'ניגונים מכוונים', 'ניגונים ממולאים' ו'ניגונים שוטים'.

'ניגונים מכוונים' הם ניגונים שחברו על ידי האדמו"רים והצדיקים, שהם מכוונים כנגד עניינים למעלה. כמו לדוגמה ניגון 'ארבע בבות' של אדמו"ר הזקן, שהוא כנגד ארבעה עולמות אבי"ע (אצילות, בריאה, יצירה, עשייה). יש ביאור שלם כיצד הבא הראשונה מתאימה לעולם העשייה ואיך הבא השנייה לעולם היצירה וכן הלאה. זהו, כאמור, ניגון מכוון.

יש ניגונים שחברו על ידי חסידים, שאלו הם רוב הניגונים. אמנם על אף שאותם חסידים היו גדולים ובעלי מדרגה, הניגונים שלהם אינם מכוונים כנגד העולמות העליונים – עניין זה שייך לצדיקים בלבד; הניגונים של אותם חסידים נקראים אפוא 'ניגונים ממולאים'. שכן הם לא הלכו לאולפן כדי להקליט את הניגונים, אלא הם חיברו אותם תוך כדי תפילה, תוך כדי קריאת שמע שעל המיטה, תוך כדי התוועדות. ברגע מסוים נוצרה אצלם התעוררות פנימית של הלב, ומתוך אותה התעוררות נולד הניגון. הניגונים הללו ממולאים בתוכן של אותם חסידים ושל אותה התעוררות שהייתה להם בשעת חיבור הניגון.

כשאנו מנגנים ושרים ניגונים כאלו, אם אנו עושים את זה תוך כדי תפילה, אזי אנו מוסיפים וממלאים את הניגון בתוכן של התפילה האישית שלנו. כנ"ל גם לגבי ניגון שאנו מנגנים בהתוועדות – הניגון מתמלא מהתוכן של אותה התוועדות. פעם זה ניגון שמחה, פעם ניגון געגועים, פעם ניגון של מרידות. אנו ממלאים את הניגון בתוכן של הזמן, המקום והאווירה בשעת הניגון. זה נקרא ניגון ממולא.

וישנם 'ניגונים שוטים' שאין בהם תוכן פנימי אמיתי. הם יכולים להרקיד ולהקפיץ ואולי אפילו לרגש בשעת מעשה – ובכל זאת הם ריקים מתוכן.

מצד זה, אגב, קיימת עדיפות רבה ללימוד ניגונים בהתוועדויות וכיצא בזה, על פני לימוד שלהם מהאזנה להקלטה כזו או אחרת. כשאתה שומע ניגון כזה בהקלטה מקצועית ולומד אותו מתוכה, אחר כך בכל פעם שתנגן את הניגון, מה הניגון יזכיר לך? הוא יזכיר לך את הזמר ובעל-המנגן ששר אותו, וממילא אתה תחשוב אם הזמר הזה טוב או לא, וכמה נהנית בפעם הראשונה ששמעת את הניגון... אבל כשאתה לומד ניגון בהתוועדות חסידית, אחר כך בכל פעם שתנגן את אותו ניגון הוא יזכיר לך את ההתוועדות, את התוכן של ההתוועדות ואת המצב הרוחני שלך בשעת מעשה. כך, הניגון הוא אמנם ניגון ממולא בתוכן גם מצד עצמו, אבל על התוכן המקורי שלו מתווסף גם התוכן שבו אתה בעצמך ממלא אותו, וזה העיקר.

"הכנה" הכוונה היא שמלכתחילה האדם המתבונן אינו ניגש לעניין רק כי הוא אוהב להתבונן, אוהב להשכיל השכלות; הוא מתבונן בגדולת ה' מתוך מטרה ברורה שההתבוננות הזו תביא אותו לאהבת ה'.

הרבי הרש"ב מוסיף ומפרט מה צריך לעשות בפועל ממש במסגרת אותה "הכנה". הוא מדבר על לימוד פנימיות התורה לפני התפילה, על רגש המרידות על הריחוק מה', על קריאת שמע שעל המיטה עם חשבון הנפש בלילה הקודם – כל זה כהכנה לתפילה. ומי שיש לו ה"הכנה" הזו, אזי ההתבוננות אכן תוליד אצלו (בדרך ממילא) מידות בלב.

על דרך זה, גם להתוועדות צריכה להיות הכנה.

ההתוועדות – יש לה דרך וסגנון מקובלים. מדברים דברי תורה, דברי התעוררות, מספרים סיפורים, מנגנים ניגונים, אומרים "לחיים", יושבים באהבת רעים ובדיבור חברים. הכל טוב ונכון. אבל נוסף על כך צריכה גם להיות "הכנה" להתוועדות. לפעול בעצמך שכשאתה מתיישב להתוועדות, אתה מראש רוצה וחותר שיהיו לה תוצאות למעשה בפועל. שההתוועדות תשפיע עליך. ידע אינש בנפשיה מה הוא צריך ובמה הוא רוצה להשתנות. אחד זקוק להשתפרות בתפילה, שני מבקש להצליח בלימוד תורה בהתמדה ושקידה, אחר רוצה להתחזק בהקפדה בקיום מצוות שבין אדם למקום או במצוות שבין אדם לחברו. יש ב"ה הרבה דברים מה לעשות ומה לתקן. אבל הנקודה היא שההתוועדות צריכה לפעול משהו. לגרום לשינוי. לכן מראש כשבאים להתוועדות צריכים לבוא על דעת שההתוועדות מחייבת אותנו. ובלשון הברכה שהרבי זי"ע היה שולח לפני ההתוועדויות הגדולות ברחבי תבל במועדים חסידיים, שיהיו "התוועדויות פעילות". הכוונה היא להתוועדויות שיש להן המשך. שיש להן השפעה על הימים שאחרי ההתוועדויות.

הרב דייטש: חשוב לדעת שכדורות הקודמים ההתוועדות הייתה שייכת ליהודים מרוממים, למשפיעים רציניים, ליהודים עובדי ה'. מפיחה לא היה יוצא ווארט, מוצלח וקולע ככל שיהיה, מבלי שהם עצמו עבדו עליו והתייגעו עליו והפנימו אותו עד עומק הנפש.

"נפשי יצאה בדברו" – ראת על יהודי בעל צורה שהיה יושב ומתוועד שהוא והחסידות דבר אחד הם. כל כולו א' שְׁטִיק חסידות, כמו גוש של חסידות. וכשדברים כאלו היו יוצאים מפיו, הכל היה נשמע אחרת. אל האנשים הללו היינו באים לשמוע התוועדות. דבריהם היו אמיתיים וכנים. כל דיבור שיצא מפיחה היה מתוך חיות, בהרגשה עמוקה. על אלו וכאלו נאמר: דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

זכורני כמה היו מתחננים לר' משה (מיישקה) נפרסטק, מהמשפיעים בישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד, שיזאל לדבר ולהתוועד עם הבחורים, והוא לא הסכים ולא פצה את פיו. כיום זה נהיה אוטומטי: כל מגיד שיעור בחסידות, דרשן או מרצה נחשב, כבר מוזמן להתוועדויות. אך פעם זה לא היה כך. בעבר ההתוועדות לא הייתה אלא שיקוף מצבו הרוחני של המתוועד...

הרב גופין: החסיד ר' יחזקאל (חאצ"ה) פייגין שימש כמזכירו של אדמו"ר הריי"צ ומנהל ישיבות 'תומכי תמימים' ברוסיה. פעם אחת הוא קיבל הוראה מהרבי להתוועד עם בחורי הישיבה. היה זה בתקופה בה הוא היה טרוד מאוד עם העסקנות הציבורית וכל הפעילות המחתרתית להפצת היהדות ברוסיה הקומוניסטית. בכמה הזדמנויות אף התלונן לפני הרבי על כך שהמטלות הרבות שהטיל עליו אינן מותרות לו פנאי ללימוד חסידות כדבעי. הוא הרגיש שאין לו זמן להקדיש ללימוד חסידות ולעבודת התפילה כפי שהורגל לעשות בזמנים שבהם הדבר התאפשר לו. אף על פי כן, הרבי הורה לו להתוועד. הבחורים התאספו, הביאו 'משקה' ומעט כיבוד דל, התיישבו סביב השולחן ור' חאצ"ה יושב בראש. יושב ושותק. נו, זה קורה... לפעמים אין לאדם משהו מן המוכן

מפני שבתפילה היצר הרע עסוק בכל כוחותיו להפריע ליהודי בתפילתו ולשבש את כוונתו. מה עשו החסידים? המציאו רעיון חדש: אחרי התפילה לוקחים קצת 'משקה' ומזונות. כאשר היצר הרע רואה שאוכלים ושותים, הוא חדל מהתנגדותו. הוא מתנגד רק בשעת התפילה, כאשר האדם עוסק בענייני קדושה; אולם בשעת האכילה הוא לא רואה טעם להתנגד. אדרבה, הוא חושב שעניינים אלו שייכים לו... את ההזדמנות הזו מנצלים החסידים. הם אומרים 'לחיים' אחד לשני ומאכלים ומברכים איש את רעהו, וכיוון שמן התורה יוצאים ידי חובת תפילה בכל נוסח, אם כן איחולים אלה כוחם גדול...

אולי לכן נקרא היצר הרע "מלך זקן וכסיל". כסיל כזה – גם אחרי שמרמים אותו פעם אחר פעם, ופועלים בהתוועדויות שינויים מהותיים בעבודת ה', בכל זאת הוא עדיין לא תפס את ערכה של ההתוועדות. הוא לא מעלה על דעתו שגם התוועדות שאומרים בה 'לחיים' וטועמים קצת מזונות יכולה לפעול גדולות ונצורות...

הרב אבן-ישראל: זו הסיבה שביידיש קוראים להתוועדות "פארברענגען". למילה הזו יש משמעות ביידיש – והמשמעות המילולית שלה כפי שהיא כתובה במילון, זה לבלות. פשוט לבלות. כשאדם הולך לבלות באיזה מקום, מסתובב סתם כך, אז ביידיש גבוהה של פעם אומרים שהוא הולך "פארברענגען די צייט" – לבלות את הזמן.

לפני הרבה שנים הגעתי לישיבה חב"דית, בה ישבתי וניסיתי ללמוד מה שיכולתי. פתאום אחד הבחורים קורא לי ואומר: בוא לפארברענגען. אמרתי לו, תראה, אני באתי לכאן ללמוד, לא כדי לבלות. אצלי יידיש היא שפת אם, אבל ביחס למילה הזו ארך לי זמן ללמוד שמשמעותה בישיבה אינה בדיוק כמו בילוי במובנו הרגיל...

מכל מקום, למה קוראים לזה בילוי – פארברענגען? מפני שישנו המקטרג הגדול, הוא השטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המוות. וכשהוא רואה אנשים שהולכים להתפלל, למשל, הוא יודע שזו סכנה בשבילו ומיד הוא מפריע לכולם. תכף ומיד, כל המחשבות הזרות שכל היום לא חשבו עליהן מגיעות דווקא באמצע התפילה. יש משהו שדואג להכניס אותן כדי לקלקל את התפילה, הוא שם רגליים כל הזמן. אז מה עושים בפארברענגען? באים אנשים ביחד ואומרים: אנחנו הולכים לבלות. כשהשטן שומע את זה, הוא אומר – אני צריך להתערב להם בזה? הם יעשו את כל הנזק לעצמם בעצמם, והוא לא בא. ואז יש הזדמנות להיפגש ביחד ולדבר דברים שבקדושה, ובאמת לרומם אחד את השני.

עכשיו, כיוון שהשטן קורא את כל העיתונים, ואולי הוא גם כותב בעיתונים... הוא גילה שפארברענגען זה לא כמו שהוא חשב. אז מה עושים לו? מעמידים מיקרופון, והוא יודע שבמיקרופון מדברים בוודאי דברי הבאי ולא דברי תורה ולא דברי קדושה, והוא הולך ופורש משם... ולמה עושים את זה באכילה ושתיה? שאלו פעם את "היהודי הקדוש" למה החסידים מתאספים ביחד ושותים ואוכלים? הרי

להגיד, והוא צריך לחשוב ולארגן את הדברים שיאמר. הבחורים יושבים סביב השולחן ומחכים. חצי שעה, שלושת רבעי שעה, שעה, שתיים... לבסוף הבחורים, עם כל הדרך ארך והביטול, אמרו לו: "ר' חאצ'ה, הרי הרבי אמר לכם להתוועד!". ענה להם ר' חאצ'ה: "זה בדיוק מה שהרבי רצה. הוא רצה להראות לנו שכאשר לא מספיק לומדים חסידות ולא מתפללים ברצינות כדבעי למהווה – אי אפשר להתוועד..."

להערים על המלך זקן וכסיל

מדוע נגינה בצוותא ושמיעת דברי התעוררות ודרושי חסידות צריכה להיות דווקא לצד שולחן ערוך עם כיבוד ומיני מזונות? האם אין בזה סתירה לתפקידה של ההתוועדות לרומם את הנפש ולהתנתק מעט מהבלי העולם? ומה עניינה של לגימת ה'משקה', היין והמשקאות החריפים, שבהשקפה ראשונה אינם דרכם של בני תורה?

הרב דייטש: התשובה פשוטה – זאת הדרך לצלוח את כל המחסומים. ישב אצלי פעם אברך מוכשר שבא מעולם הישיבות הליטאי והוא ניתח את הדברים באוזניי כך: אצל בני תורה ההורדה של הדברים למעשה היא באמצעות 'קבלות'. אדם מקבל על עצמו קבלה פלונית. החיסרון הוא בכך שבמקרה זה יש נתק בין הלימוד והרגש לבין המעשה. ככה זה כשקבלה היא יבשה. אם אנו רוצים שתתחולל ההתחברות בין הלב למעשה, זהו תפקידו של 'משקה'. נכנס יין יצא סוד. בהתוועדות דיברו חסידים ברגש, ואם לא היה מספיק רגש אותנטי בדברים, היו לוגמים 'משקה' ופוצחים בניגון חסידי. כך מתחבר הלב והמעשה.

כבר בהיותי תלמיד בישיבה-קטנה בפוניבז' הייתי מגיע להתוועדויות של המשפיע הנודע רבי שלמה חיים קסלמן. הייתי מבקש רשות מיוחדת מהמשגיחים לנסוע, ותמיד קיבלתי רשות בתנאי שלמחרת לא אחסיר רגע מהסדרים. ה' עזר והצלחתי לעמוד בתנאי הזה. כך נמשך הדבר גם בישיבה-גדולה בפוניבז'. ר' שלמה חיים היה רואה אותי כל העת, אך לא העניק לי יחס מיוחד.

המכה בפטיש בחיבור שלי לתורת החסידות ודרכיה היה בהתוועדות י"ט כסלו. הייתי אז בחור בן 19. ר' שלמה חיים 'התלבש' עליי. זכור לא אשכח כיצד ציטט: "משקין את הבהמה לפני השחיטה", המשקה עוזר לפשוט בקלות את עור הבהמה. ולעניינה של התוועדות: המשקה פושט את הנפש הבהמית ופותח את הדלת לנפש האלוקית שתתחיל להשפיע על הגוף. אחרי ההתוועדות הזו, רק אחריה, ידעתי את מקומי.

כאשר חסיד לוגם כוסית 'לחיים' בהתוועדות ומתעורר קצת, הוא חש ביוקר המיוחד שבתורה ובמצוות, שזוהי בעצם מהותה של "שמחה של מצווה" – ההרגשה ש"אשרינו מה טוב חלקנו". מספרים בשם הרה"ק מרוזין זצ"ל, שהסיבה לכך שאחר התפילה החסידים לוקחים משקה ומאכלים זה לזה 'לחיים', היא

כשבאים אליי עם בקשת עצה להתחזקות ביראת שמים, לעתים אני משיב על אתר ולפעמים אני מציע לפונה: בוא להתוועדות הבאה ושם תזכיר לי את שאלתך, ובאמת שם מוצאים מענה נכון. לדידי אין לכך הסבר אחר מלבד כוח הרבים

**לפעמים רואים
יהודים שיושבים
ביחד, שרים ניגון אחד
ועוברים לשני ואחר
כך לשלישי... אבל
המשפיע ר' שלמה
חיים קסלמן היה
אומר לנו: למה אתם
מחליפים ניגון? קחו
ניגון אחד ותסחטו
אותו עד הסוף. זאת
התוועדות, זהו ניגון**

במקום זה היו צריכים לשבת וללמוד! היהודי הקדוש היה מפורסם בתור למדן יוצא מן הכלל. הוא אמר: יש לי הוכחה לזה ממשנה, מגמרא ומהלכה מפורשת. ההלכה היא שאסור לעשות כל מיני דברים, למשל לשנות יין, עם הגויים, מפני שעל ידי זה מגיעים להתחברות יתירה. אבל אין שום גזירה שאסור ללמוד עם גויים ביחד. שמע מינה שעל ידי לימוד לא מגיעים לידי התחברות, ואילו על ידי אכילה ושתייה מגיעים לידי התחברות.

לכן אנשים אוכלים ביחד, שותים ביחד ומנסים להגיע לקרבת הנפש. שזה בעצם העיקר. תדעו לכם: נכון שכל אחד עושה את עבודתו לחוד. בעצם, כל אחד רץ לבדו. כל אחד הולך לבדו. "מי יעלה בהר ה'", אחד אחד. גם כשאנשים הולכים ביחד, הם עדיין כל אחד לבד. כל אחד יש לו הנפש שלו והעלייה שלו. אין דבר כזה שקבוצה עולה. אבל כאשר אנשים מחזיקים ידיים אחד של השני, הם עוזרים למשך אחד את השני למעלה ולדאוג שלא ייפול למטה. וכך צריך לעשות.

האם את כולם אני אוהב באותה מידה? אני לא אוהב את כולם באותה מידה. אבל אני צריך להרגיש כמו שאדם מרגיש כלפי האברים של הגוף שלו. יש אברים שהם חשובים בעיניו יותר, יש אברים שהם חשובים בעיניו פחות, אבל כולם שלו. כשאדם יושב ומרגיש שהוא נמצא עם אחרים שלו, עם אנשים קרובים אליו, שהוא רוצה להיות קרוב אליהם, על ידי זה בעצמו נפעל הדבר. זה לא משנה אם שמעו דברים או שלא, אם שרו שירים או שלא – מה שחשוב הוא עצם העניין הזה שאני יושב, מסתכל על מישהו לידי, מעליי, מאחוריי, אני מסתכל ורוצה להיות ביחד משום שאנחנו רוצים להושיט ידיים אחד לשני וללכת לאותו הכיוון.

הרב סלביצקי: לפני כחמישים שנה הייתה קבוצה של חסידים שהצליחה לצאת מרוסיה, לאחר שנלכדו שנים ארוכות מאחורי מסך הברזל. שניים מתוכם, ר' יענקל נוטיק ור' מוטל קוזלינר, נשלחו אז על ידי הרבי לבקר את הפוסק הידוע הגאון רבי משה פיינשטיין. הם נכנסו אליו, ור' משה רואה שני חסידים עם פאות וזקן שיצאו עכשיו מרוסיה הקומוניסטית. ר' משה הכיר היטב את המצב שם, והוא לא היה יכול לכלוא את פליאתו. הוא שאל: הסבירו לי נא, איך שמרתם שבת? איך הצלחתם לחנך את הילדים? ר' יענקל נוטיק ענה כך: וכי ברירה אחרת הייתה לנו? לא הייתה לנו ברירה! כשר' משה שמע את זה, הוא התחיל לבכות.

מה כל כך מרגש בתשובה הזאת, "לא הייתה לנו ברירה"? כדי להבין את זה צריך לחשוב על המציאות ברוסיה באותם ימים. כשאיתה נמצא במצב של סכנת נפשות ופיקוח נפש, שבו אם לא תלך לעבוד לא יהיה כסף ולא אוכל, ואם הילדים לא ילכו לבית הספר הכפרני אתה תפוטור מעבודתך ויזרקו אותך לבית הסוהר – במצב כזה החיים הם מלאי ספקות. לפעמים אתה מחליט שאתה מתעקש, ולפעמים אתה אומר: אין מה לעשות – פיקוח נפש. היו הרבה יהודים טובים שבצוק העיתים הלכו למקום העבודה בשבת, תוך מאמץ להימנע ממלאכה, ושלחו את הילדים לחינוך קומוניסטי. זאת הייתה המציאות.

נכון שהיו גם כאלה שהתגברו כארי ולא נכנעו, אבל כשר' יענקל ענה "לא הייתה לנו ברירה", ר'המשנה אומרת תפס פתאום שאצלו זה היה בפשטות. כמו שאדם לא צריך לחשוב כדי לנשום – כך הייתה אצלו היהדות. לא היה בזה איזושהו מעשה גבורה – פשוט לא הייתה ברירה. אצלו היהדות לא הייתה משהו מחוץ לחיים: כביכול אתה חי ואוכל וישן, וחורף מזה יש גם יידישקייט, אלא אלה החיים – "כי הם חיינו". ומזה התפעל ר' משה כל כך, עד שבכה.

לעומת ר' יענקל, השיב ר' מוטל קוזלינר את התשובה שלו. הוא אמר: מה שהחזיק אותנו ברוסיה היו ההתוועדויות. מה זאת אומרת? התשובה של ר' מוטל הייתה בעצם המשך לתשובה הראשונה, כי התפקיד של ההתוועדות הוא להחדיר את כל מה שאנחנו לומדים ויודעים פנימה, כך שיהפוך לחלק מהחיים שלנו, לחלק מהמציאות שלנו.

ר' מענדל פוטרפס היה אומר בבדיחותא על נוסח ההגדה "והיא שעמדה", "והיא" זאת כוס היין שלפנינו בעת אמירת ההגדה – אמירת ה'לחיים' בהתוועדות היא זאת שעמדה לאבותינו ולנו... בכלל, כשאומרים "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו" לא מתכוונים לומר שאלה לא היו רק המצרים אלא גם הרומאים והיוונים; "לא אחד בלבד" פירושו – כל העולם הזה, כל הגשמיים, כל התאוות, הכל עומד עלינו לכלותינו. אבל ההתוועדות היא זו שמחדירה את היהדות פנימה כך שזה לא יהיה דבר נוסף, אלא זה החיים שלך, זה אתה. וכך הקב"ה מצילנו מידם.

ברוב עם הדרת מלך

לכאורה, כדי להתעורר בעבודת ה', קל יותר לשבת פנים אל פנים ולשוחח בפרטיות עם הרב המובהק או עם ידיד נפש. האם ישנה תכלית דווקא בשיבה

של יהודים רבים בצוותא?

הרב אבן-ישראל: התמצית והעיקר באמת בהתוועדות היא לא העובדה שאנשים שומעים כמה דברי תוכן ישירים. לפעמים מה שעובר בין השורות, בין המילים, בין האותיות, חשוב ומועיל יותר ממה ששומעים.

כשיהודים מצטרפים לאיזה דבר, כשבאים שני אנשים ביחד, תמיד יש צירוף של שתי נפשות אלוניות מול נפש בהמית אחת. מדוע? משום שהנפש הבהמית היא אצל כל אחד לחוד. הוא בפני עצמו. הוא לא דואג לנפש הבהמית של אחרים. אבל הנפש האלונית שלי דואגת לזולת כמו לעצמי. בדיוק אותו הדבר. לכן, תמיד יש שתי נפשות אלוניות מול נפש בהמית אחת. וכשבאה קבוצה גדולה של אנשים, תארו כמה נפשות אלוניות נמצאות שם. ואם כל אחת תיתן רק מכה אחת, אפשר לרסק את הנפש הבהמית בהודמנות הזו.

הדבר הראשון שקורה בהתוועדות הוא דבר פשוט: אנשים יושבים ביחד ומחבכים אחד את השני. יש שיר עממי של חב"ד ביידיש שמתאר התוועדות: "מה עושים בליובאוויטש? אומרים 'לחיים' ורוקדים במעגל!", וישנה גם אמרת-יסוד של חסידים שמייחסים אותה לאדמו"ר הזקן בשם רבי אברהם 'המלאך', בנו של המגיד ממזריטש: "מה שיכולים עשרה יהודים לעשות בהתוועדות – גם המלאך מיכאל איננו יכול לעשות".

באופן דומה, אחת המעלות הגדולות בבתי כנסת קטנים ופשוטים היא שכולם יושבים ביחד. לא בהכרח שכולם אוהבים אחד את השני, אבל כולם יושבים ביחד. איפה יש עוד מקום שגביר גדול וחנווני פשוט יושבים אחד ליד השני וכולם שווים בתור חברים למניין. לבית כנסת ישנם כמה שמות – "בית תפילה", "מקדש מעט" ועוד, אבל השם הפשוט הוא "בית הכנסת" – בית התכנסות. בבית הכנסת אחד לומד, אחד מתפלל, אחד מכין לעצמו כוס תה בפינה, וכולם ביחד הם קהילה קדושה. זה קורה בכל בית כנסת וזה אמור להיות גם בהתוועדות: קבוצה של אנשים שונים מתיישבים ביחד, או שהם יריבו זה עם זה או שהם יהפכו למשהו אחד. אוכלים, שותים לפעמים ורוקדים, אבל מרגישים ביחד.

ב"יחד" הזה יש מעלות שמגיעות עד כיסא הכבוד. הדרגה הגבוהה ביותר של הנשמה נקראת "יחידה", כי היא המקור של כל נשמות ישראל ובה הן מתאחדות לנקודה אחת. בדרגות הפשוטות יש הבדל ביני לבין יהודי אחר, אבל ביחידה אנחנו מאוחדים. יוצא, אם כן, שבהתוועדות יושב אחד עם השכן שלו, והם יושבים למעלה מעלה מגן-עדן העליון, כפי שיושבות הנשמות למעלה – מצטופפות יחד בכנסת ישראל.

הדבר הראשון שאנחנו עושים בהתוועדות הוא לשבת ולהסתכל אחד על השני, ולנסות להוריד מעלינו את כל הכיסויים שרובם שווים ושקר. אחד הוא למדן גדול והשני עם-הארץ גדול, ולשניהם לא ראוי לשבת במקום אחד; אך מצד שורש הנשמה, שניהם נמצאים הרבה למעלה מזה. כשיושבים ביחד, לוגמים מעט משקה ומקנחים במיני מזונות, בעומק הדברים היושבים מגיעים לשורשים הראשונים של המציאות. במי נמלך הקב"ה כשברא את העולם? בנשמותיהם של צדיקים. הם עדיין לא היו אז צדיקים, הם היו נשמות חסרות כל, נשמות של לפני מתן תורה, לפני גן-עדן וגיהנום, לפני היות עולם, והקב"ה שאל אותם האם לברוא עולם. הוא שאל את נשמותיהם של ישראל, הם ישבו ביחד בלי מחלצות ועטיפות, והחליטו אם יהיה עולם וגן-עדן וגיהנום או לא. כששניים יושבים בהתוועדות ואחד חושב על חברו "אני יכול לסבול אותך..." וגם השני חושב אותו דבר, זה הבסיס של אהבת ישראל. התמצית של התוועדות היא "אז נדברו יראי ה'... ויקשב ה' וישמע". אחד אומר לשני: "מה יהיה איתנו?" והשני עונה לו: "אולי נעשה תשובה".

הרב דייטש: לימוד תורה ברבים זו מעלה נפלאה, ואף על פי כן אפשר ללמוד ביחידות. מי לנו גדולה מתפילה בציבור – יש דברים רבים שאי אפשר לומר בתפילה אלא אם כן הם נאמרים בציבור – ומכל מקום אפשר גם להתפלל ביחידות. לעומת זאת, יש דבר בעבודת ה' שלא ניתן לעשותו ביחידות, והוא התוועדות.

התוועדות איננה יכולה להיות בינך לבין עצמך אלא עם יהודים נוספים, המפרים זה את זה ומעשירים את ההתוועדות. יחידיו הם שרים ומנגנים, בצוותא הם מדברים איש אל רעהו.

יותר מפעם אחת אירע לי שדווקא בעת התוועדות הקב"ה האיר את עיני והאיר את עיני המשתתפים. לא אחת ולא שתיים כשבאים אליי עם בקשת עצה להתחזקות ביראת שמים, לעתים אני משיב על אתר ולפעמים אני מציע לפונה: בוא להתוועדות הבאה ושם תזכיר לי את שאלתך, ובאמת שם מוצאים מענה נכון. לדידי אין לכך הסבר אחר מלבד כוח הרבים. ■

**"אל תסתכל בקנקן
אלא במה שיש בו",
וכמו שאומרים 'לא
שופטים ספר לפי
הכריכה', אבל אם
נהרהר היטב בינינו
לבין עצמנו נגלה
שאנו אכן מייחסים
חשיבות רבה - רבה
מדי - לחיצוניות,
ויותר מדי פעמים גם
מקריבים למענה את
הפנימיות**

כמעיון המתגבר

נביעות חדשות בסדרות המבוקשות של 'מעיינותיך'

אור וחיות נפשנו

שיעורים יסודיים
בתורת החסידות
ובעבודת ה' על פי דרכה

סדרה חדשה

מאת הגה"ח הרב אברהם
מענדל וכטר שליט"א

3 ב-100 ₪

השקה

לקוטי אמרים תניא השלם

חדש - תניא השלם!

יצירת מופת של פירוש קצר ובהיר
וליקוט פירושי כל אדמו"רי חב"ד על התניא
בשני כרכים מפוארים.
במחיר סמלי 66 ₪ לשני הכרכים יחד
(ניתן לרכוש עד 2 עותקים)

3 ב-120 ₪

לקוטי אמרים מהדורא קמא

4 ב-100 ₪

לקוטי אמרים תניא

3 ב-100 ₪

לקוטי אמרים עם ביאור
המאור שבתורה ב' כרכים

3 ב-120 ₪

השקה

תניא עם ביאור משולב
ו' כרכים
בהוצאת עוז והדר

3 ב-100 ₪

אגרת התשובה
עם ביאורי הרבי

3 ב-100 ₪

שער היחוד והאמונה
עם ביאור מהרב יואל כהן

4 ב-100 ₪

אל תוך התניא
ד' כרכים
ביאור ללקוטי אמרים
מהרב לוי יצחק גינזבורג

3 ב-100 ₪

שיעורים בספר התניא
ג' כרכים

3 ב-120 ₪

תניא חסידות מבוארת
ח' כרכים

3 ב-120 ₪

מסילות בספר התניא
ב' כרכים

תורת חב"ד • אדמו"ר הזקן

2 ב-100 ₪

**תורה אור
ולקוטי תורה**

3 ב-100 ₪

מגיד דבריו ליעקב המבואר
חלק א'

3 ב-120 ₪

כתר שם טוב המבואר
ב' כרכים

3 ב-100 ₪

**תורה אור
ולקוטי תורה המבואר
פרשיות
ה' כרכים**

3 ב-100 ₪

**תורה אור המבואר
בראשית ב'**

3 ב-100 ₪

לקוטי תורה המבואר
חגי תשרי

3 ב-100 ₪

לקוטי תורה המבואר
שיר השירים

3 ב-100 ₪

לקוטי תורה המבואר
פסח ושבועות

3 ב-100 ₪

תורה אור המבואר
חנוכה ופורים

תורת חב"ד • אדמו"ר הזקן

3 ב-100 ₪

תורה אור ולקוטי תורה - מועדים ב' כרכים

חדש - מאמרי אדמו"ר הזקן
למועדים עם שיעורי
הרב עדין אבן-ישראל
(שטיינזלץ)

השקה

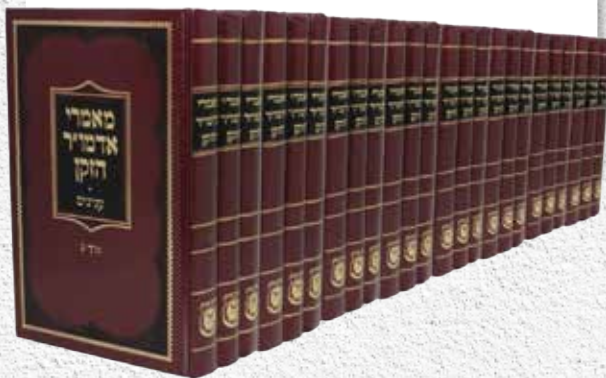
3 ב-100 ₪

תורה אור בראשית ושמות
עם ביאור מהרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ)

3 ב-120 ₪

מאמרי אדמו"ר הזקן - סט 29 חלקים

3 ב-120 ₪

חסידות מבוארת שבת
קודש

3 ב-120 ₪

חסידות מבוארת מאמרים
יסודיים

250 ₪ לסט

שולחן ערוך הרב
ז' כרכים גדול

3 ב-120 ₪

חסידות מבוארת עבודת
התפילה

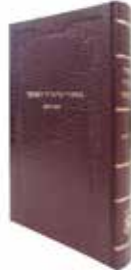
תורת חב"ד אדמו"ר האמצעי והצמח צדק

4 ב-100 ₪

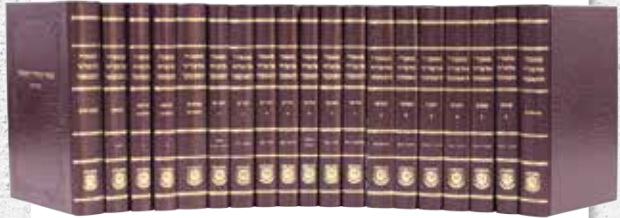
מאמרי אדמו"ר האמצעי
מבוארים

3 ב-120 ₪

מאמרי אדמו"ר האמצעי
קונטרסים

3 ב-120 ₪

מאמרי אדמו"ר האמצעי
סט 20 חלקים

3 ב-120 ₪

שערי תשובה -
אדמו"ר האמצעי

3 ב-100 ₪

עטרת ראש -
אדמו"ר האמצעי

3 ב-120 ₪

נר מצווה ותורה אור -
אדמו"ר האמצעי

3 ב-120 ₪

דרך חיים -
אדמו"ר האמצעי

3 ב-100 ₪

דרך מצותיך המבואר -
מצות האמנות אלוקות

3 ב-100 ₪

דרך מצותיך המבואר -
ליקוט

3 ב-100 ₪

דרך מצותיך המבואר
ד' כרכים

3 ב-100 ₪

שו"ת צמח צדק - אורח חיים
ב' כרכים

3 ב-100 ₪

שורש מצות התפילה עם ביאור
הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ)
ב' חלקים

תורת חב"ד • אדמו"ר מהר"ש, הרש"ב והרי"צ

3 ב-100 ₪

קונטרסים אדמו"ר הרש"ב
התפילה והעבודה עם ביאור

3 ב-100 ₪

מאמרי אדמו"ר הרש"ב
מבוארים

3 ב-100 ₪

אגרות קודש אדמו"ר
המהר"ש

4 ב-100 ₪

מאמרי אדמו"ר מהר"ש
מבוארים

3 ב-120 ₪

מאמרי הרש"ב - עת"ר

3 ב-120 ₪

מאמרי הרש"ב - תרנ"ט

3 ב-120 ₪

מאמרי הרש"ב - תרס"ו

3 ב-100 ₪

קונטרסים אדמו"ר הרש"ב
עץ החיים עם ביאור

3 ב-100 ₪

ספר השיחות אדמו"ר הרי"צ
בלשון הקודש ג' כרכים

4 ב-100 ₪

מאמרי אדמו"ר הרי"צ
מבוארים

3 ב-120 ₪

נקודות לפרשת שבוע
מהמשן תער"ב
מאת הרב מאיר ערד

3 ב-120 ₪

מאמרי הרש"ב - בשעה
שהקדימו תער"ב

השקה

3 ב-120 ₪

כללי החינוך וההדרכה

10 ₪

ילקוט תורת הנפש
מאמרי אדמו"ר הרי"צ
עם ביאור
מהרב אלכסנדר בן-נון

4 ב-100 ₪

ספר הזכרונות -
בלשון הקודש ב' כרכים

4 ב-100 ₪

אוצר מרשימות הרבי
הרי"ץ

3 ב-100 ₪

ליקוטי דיבורים -
בלשון הקודש ג' כרכים

תורת חב"ד • הרבי

290 ₪

אוצר לקוטי שיחות חוברות
מהדורת כיס 63 חוברות

200 ₪

אוצר לקוטי שיחות עם
ביאורים קטן 12 כרכים

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות עם
ביאורים גדול 6 כרכים

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות
לשיטתיה

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות לימוד
התורה

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות כלל
ישראל

3 ב-100 ₪

השקה

אוצר לקוטי שיחות
גאולה ומשיח

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות תשובה

3 ב-100 ₪

אוצר לקוטי שיחות ביאורי
רש"י

10 ₪

ענייני דיומא שביעי של פסח

10 ₪

ענייני דיומא פורים

10 ₪

ענייני דיומא י"ט כסלו

10 ₪

ענייני דיומא שמחת תורה

תורת חב"ד • הרבי

3 ב-100 ₪

אוצר אגרות קודש

3 ב-100 ₪

תורת מנחם באתי לגני
ב' כרכים

3 ב-100 ₪

להבין ולהשכיל ב' כרכים
שיעורי הרב יואל כהן
במאמרי הרבי

3 ב-100 ₪

אוצר מאמרי חסידות -
מועדים ונושאים

3 ב-100 ₪

שמחה וביטחון בה'

3 ב-120 ₪

רשימת היומן

4 ב-100 ₪

ספר המאמרים מלוקט ד' כרכים

מאמרי החסידות של הרבי
שהוגהו על ידו

מחולק לפי חודשי השנה

100 ש"ח לארבעת הכרכים
(ניתן לרכוש עד 2 עותקים)

3 ב-100 ₪

המאור שבתורה
ה' כרכים

3 ב-120 ₪

תורת מנחם פב-29

4 ב-100 ₪

לקוטי לוי יצחק
ה' כרכים

3 ב-100 ₪

יין מלכות ביאורים על הרמב"ם
ג' כרכים

ה'חוזר' הגה"ח הרב יואל כהן

4 ב-100 ₪

מחשבת החסידות תורה ומצוות

3 ב-100 ₪

שער היחוד והאמונה

4 ב-100 ₪

כולו אורה ב' כרכים
תורות יסודיות קצרות לפרשת
השבוע ממשנת הרבי

4 ב-100 ₪

קונטרס עניינה של תורת
החסידות

3 ב-100 ₪

להבין ולהשכיל
ב' כרכים

3 ב-100 ₪

המועדים בחסידות

3 ב-100 ₪

סוגיות בחסידות

280 ₪

מארז ספרי ר' יואל כהן
ט' כרכים

4 ב-100 ₪

משולחנו של ר' יואל

3 ב-100 ₪

בדרכי החסידים
ב' כרכים

י"ט
כסלו

יריד ספרי החסידות

כל ספרי החסידות במחירי מופת!

אונטרי

4 ספרים ב-100 ₪

3 ספרים ב-100 ₪

ועוד אלפי כותרים
במחירים היסטוריים!

5 ספרים ב-100 ₪

אבות החסידות

מתחם ההשקות

החסידות לענפיה

תורת חב"ד

סיפורי צדיקים

הגות חסידות

משחקי חסידות

ספרי ילדים

כנסו עכשיו - www.sifreiorhachaim.co.il

בנייני האומה ירושלים י"ב - כ' בכסלו | 2.12-10.12

נשים

יום שלישי י"ב כסלו 2/12 11:00-01:00
יום רביעי י"ג כסלו 3/12 11:00-01:00
יום שלישי י"ט כסלו 9/12 11:00-01:00
יום רביעי כ' כסלו 10/12 11:00-01:00

גברים

יום חמישי י"ד כסלו 4/12 11:00-02:00
מוצ"ש ט"ז כסלו 6/12 20:00-02:00
יום ראשון י"ז כסלו 7/12 11:00-01:00
יום שני י"ח כסלו 8/12 11:00-01:00

ספרי
אור החיים

מרכז הספר היהודי הגדול בעולם